LISTY
GENEALOGICKÉ A HERALDICKÉ SPOLEČNOSTI V PRAZE

ACTA
GENEALOGICA AC HERALDICA

Číslo 24

Říjen 1973

Hlavní linie Jungmannova rodu:

K textu na str. 30

Jan Skutil

NEJVÝZNAČNĚJŠÍ RODY VE VÝVOJI MORAVY DOBY FEUDÁLNÍ.

Nejspletější otázky moravské genealogie nacházíme v období 12. a 13. stol., eventuálně ještě v době starší, v níž není ještě dostatek zápisů majetkoprávních a soudních; navíc také ještě nejsou ustáleny šlechtické přídomky a jejich držitelé je často střídají, takže vlastní heraldický materiál je nejdůležitějším ukazatelem genealogických vazeb.

Pomineme-li starší studia i Staromoravské rody Pilnáčkovy (1926)[1], máme pro toto období základní práce Hosákovy otiskované pod souborným názvem Příspěvky k starému rodopisu moravskému v Časopise Společnosti přátel starožitností českých od r. 1936 (roč. 44) do roku 1941-42 (roč. 49-50), v nichž byly probrány nejvýznamnější rody této doby a zároveň bylo zde poukázáno na jejich vzájemné genealogické a heraldické i toponomastické vazby: základem výkladů jsou erbovní znamení, podle nichž se poznávají zpříznění jednotlivých dalších rodin.

V přední řadě zaslouží si pozornosti **erb rozletité střely**[2], z něhož pocházelo několik významných moravských rodin; páni ze Švábenic, z Borové, z Bukoviny, z Drnovic, z Heřmanic, z Klenovic, z Moravan, z Náměště, z Nepolomě, z Olomoučan, z Rotenberku, z Trávníku, z Úpy a z Vrbětic. Za předka mocného rodu rozletité střely bývá považován Zderad, oblíbenec krále Vratislava. Důležitá právní záležitost ve spojení s rodem rozletité střely jsou osudy kláštera v Praze na Zderaze i jeho založení podle Hosáka zdědili páni rozletité střely fundátorství kláštera po Hrabišicích. Přední rodina z erbu rozletité střely byli páni ze Švábenic[3], jejichž předkem byl moravský komorník Slavibor (1174); nejslavnějším členem rodu byl Vítek ze Švábenic (1270 prvá zmínka, 1315 již nebožtík). Jeho prvou manželkou byla Anežka, dcera Bočka z Obřan († 1296), druhá Perchta z Krumlova. Vítek se psal nejen ze Švábenic, nýbrž i z Úpy v letech 1283-93, ale též po Heřmanicích na Litomyšlsku v letech 1307 až 1309, a v roce 1277 podle neznámého nám Rotenburku. Po r. 1305 odňal některé statky klášteru na Zbraslavi a podporoval klášter na Zderaze. Za Jindřicha Korutanského přijal úřad podkomořího na Moravě a zapsal se podle Hosáka mezi zemské škůdce. - Z rodiny pánů z Drnovic dlužno připomenout alespoň Kojatu z Drnovic (1272) a Viléma z Drnovic (1307-18), z pánů z Náměště pak Milíče III. a Kadolda z Náměště (1330).

Druhý významný moravský erbovní rozrod představoval **erb tří leknových pupenů**,[4] který tvořili páni z Miroslavě a na Myslibořicích a páni z Trnavy a z Frejštejna. Podle J.V. Šimáka i Hosáka páni tohoto erbovního znamení pocházeli nejspíše z Rakous, zakladatelem rodu byl znojemský župan neznámého jména a jeho choť Heilwiga připomínaná v letech 1223-28; založila ženský cisterciánský klášter Vallis Sanctae Mariae v Oslavanech u Brna. Z příslušníků tohoto erbu je třeba připomenout Hartleba z Myslibořic, který se zúčastnil uherské výpravy Přemysla II. v r. 1271. Z moravské větve pánů z Trnavy z Rakous proslul Vikart z Trnavy (1249 prvá zpráva), který byl purkrabím vranovským v r. 1256; jeho dcera Juta se provdala za Jana z Polné z rodiny Markvarticů, s nímž Vikart založil v r. 1259 ženský klášter sv. Magdaleny v Dobřanech.

Nejzajímavější osudy, které jsou dokonce opředeny novodobými výmysly a falsifikacemi, představují rodiny s **erbem zubří hlavy**[5], páni z Aueršperku, z Jakubova, z Kamene, z Medlova, z Otaslavic, z Perštejna a ze Zubštejna. Za

praotce rodu bývá považován Gothart, otec šlechtice Orphana, který r. 1208 nabyl Doubravníka; Orphan je totožný se Štěpánem z Medlova, který byl v r. 1218 purkrabím mikulovským, nebožtíkem byl v r. 1235. Příjmí z Perštejna u tohoto rozrodu použil po prvé Jimram z Perštejna, odjinud z Kamene, který byl synem Štěpána II. z Medlova; z Jimramových synů Filip z Perštejna byl v r. 1303 purkrabím na Hodoníně. Pernštejni hráli pak významnou roli v moravských dějinách v 15. a v 16. stol. Čtvrtá významná rodina moravská doby přemyslovské je rod **erbu křídla**[6], do něhož patřili páni z Budišova (?), z Bukové, z Křižanova, z Lomnice, z Meziříčí, z Mostiště, z Náměště, ze Skuhrova, z Tasova a z Újezda. Jak Aug. Sedláček tak J. V. Šimák a L. Hosák pokládají za předky tohoto rodu velmože Načerata a Vznatu, syny Tasovy, kteří byli ubiti v r. 1080 v průběhu míšeňského tažení krále Vratislava. Posloupnost rodu lze sledovat velmi těžko. Do ní patřili páni z Tasova, z nichž byl důležitou postavou v moravských dějinách 13. stol. Tas z Tasova a z Lomnice známý v letech 1277-1297, který byl v r. 1288 moravským číšníkem a zúčastnil se mírového jednání s Rakušany. Jeho manželka Kateřina, dcera Jenáče z Deblína budovala po r. 1317 klášter dominikánek sv. Anny v Brně, který založil Jan Lucemburský v r. 1312[7]. S pány Tasy z Tasova a z Lomnice byli úzce zpřízněni Meziříčtí, z nichž připomínáme Jana z Meziříčí, který byl v r. 1300 moravským komorníkem a po r. 1306 stoupencem Habsburků. Byl příznivcem kláštera ve Žďáře, v letech 1317-18 byl purkrabím brněnským a komorníkem olomouckým, v letech 1323-25 komorníkem cúdy brněnské a znojemské; jeho syn Jindřich z Meziříčí byl v roce 1353 kanovníkem vyšehradským a olomouckým.

S pány z Lomnice byli spřízněni i páni z Bukové, z Mostiště a z Újezda; stupeň jejich příbuznosti L. Hosák nemohl bezpečně prokázat, stejně tak jako příslušnost olomouckého biskupa Petra z Lomnice zvaného Bradavice z let 1311 až 1316 do celkového rozrodu erbu křídla. I rodina pánů z Lomnice sehrála významnou roli ve stol. 15. a 16.

Erb Iva na třech hůrkách[8] měli v erbovním znamení páni z Bolelouče, z Čistého Slemene, z Choliny, z Jičína, z Konice, ze Strážiště, ze Sukolomi, ze Šumvaldu, z Újezda, z Vikoše a ze Žerotína. Tyto rozvětvené rodiny byly převážně usedlé na severní Moravě a za jejich praotce je považován velmož Blud (1195-1215; takže nejstarší členové rozrodu se nazývají též Bludovici); tento nejspíše držel oblast v okolí Šumperka, kde později vznikl hrad Bludov. Do rozrodu Bludoviců lze těžko zařadit Oneše z Čistého Slemene, odjinud ze Šumvaldu nebo ze Žerotína, který vystupuje v r. 1272 jako komorník olomoucký. Z jiných příslušníků příbuzných tomuto rodu je třeba jmenovat Předbora z Bolelouce (1286-97), který byl cúdař olomoucký a v r. 1295 přerovský. Praotcem rodu pánů z Konice byl Adam z Choliny, který založil na Konicku hrad Grünberk, podle něhož se psával; kolem r. 1300 postoupil Václavu II. Zábřeh výměnou za Konici. Potomci této rodiny, Žerotínové prosluli zejména v moravských dějinách 16. a 17. stol.

Erb cimbuří[9] byl zastoupen na Moravě pány z Cimburka, z Heraltic, z Lipníka, z Ratibořic a z Račic. Původním rodovým sídlem předků erbu cimbuří byl zřejmě hrad Cimburk u Kutné Hory (August Sedláček, ČMM 1892, 220) a jejich předkem byl český velmož Miroslav, který v letech 1142-48 založil klášter Sedlec u Kutné Hory. K Miroslavovu potomstvu náleží Ctibor z Lipníka, který podle Hosáka se psal podle moravského Lipníka u Hrotovic, nikoli podle českého hradu Lipnice na Čáslavsku. Vladykové z Račic drželi rovněž ještě ve 14. stol. jisté zboží v Lipníku. Pány z Trnávky lze odvodit od Ctibora z Cimburka známého z domácích válek kolem r. 1280, kdy vystavěl hrad Cimburk u Trnávky, v jehož držení byli v r. 1346 páni z Lipého.

Do rodu pánů **erbu lekna**[10] patřili páni z Drnholce, z Kounic, u Letovic, z Polan a z Rudíkova; za jejich předky jsou považováni čeští velmoži Heřman (1109-24) a jeho bratr Vilém; z moravské odnože rodu vystupuje jako prvý jejich potomek Vilém z Polan a jeho bratr Oldřich, synové Hroznatovi. Zúčastnili se vpádu knížat Oty a Soběslava do Rakous v r. 1176, při němž vynikli; Vilém založil v r. 1183 premonstrátský ženský klášter v dolních Kounicích; v padělku ze 14. stol. se nazývá „de Pulin". Příbuzný Vilémův je Eberhart (1181 až 1187), podpřevor kláštera želivského a převor kounický, v r. 1187 tamní probošt. S rodinou kounickou jsou spřízněni páni z Drnholce; Heřman z Ústí a z Letovic, syn Viléma z Drnholce, byl oblíbenec Přemysla II.

Erb dvou beraních rohů měli ve znaku páni z Bítova, z Čeblovic, z Drahotuš, z Holštejna, z Jedovnic, z Popovic, z Rosic a ze Židlochovic. Rozrodem tohoto erbu se zabývali již V. Brandl[11], Aug. Sedláček[12], R. Trampler[13], L. Hosák[14] a V. Bednářová[15]. Předkem rodu byl Smil připomínaný listinou z r. 1207; jeho synové Crh a Častolov požívali přízně krále Přemysla II.; z jejich potomků byl významný Hartman (1252-1302), který se zprvu psal po Čeblovicích, ale od r. 1278 po Holštejně, který založil a v jehož obvodě zřejmě již on podnikl rozsáhlou kolonizaci z Rakous. Pozdější držitelé hradu Holštejna byli jiného rodu. Jeho bratrem byl Bohuše (1244-87), který se zprvu psal po Jedovnicích (1251), později po Rosicích (1259), v letech 1262-81 byl královským maršálkem na Moravě, v r. 1271 ratifikoval bratislavský mír, vystavěl si hrad Drahotuše na dolní Bečvě, podle něhož se rovněž psával (1269). Jiná větev tohoto rozrozu odvozovala svůj původ od Věřeny a byla jmenována podle Popovic.

K **erbu poloutrojčáří**[16] patřili páni z Bítova, z Bolehradic, z Branišovic, z Bukoviny, Vokové z Holštejna, z Húzové, z Kněžic, ze Sovince a z Újezda; Fr. Palacký[17] tento rozrod nazýval Hrutovici; z nich nejvíce proslul Dětřich, který byl v letech 1225-1232 prokurátorem provincie znojemské, v r. 1226 se psal podle Bítova. Podle L. Hosáka je tato osoba totožná s Dětřichem z Kněžic. Jiná větev rodu držela statky na jižní Moravě, především Boleradice, třetí držela Holštejn a čtvrtá se psala po severomoravském Sovinci.

z **erbu jeleního rohu**[18] pocházeli páni z Bílkova, z Budče, z Cizkrajova, z (Červeného) Hrádku, z Knínic, z Krasonic, z Krumvaldu, z Prusinovic, z Rancířova, z (Horní) Slatiny, ze Sumperka a ze Želetavy. Rod pocházel ze západní Moravy; jeden z prvých předků byl Ranožíř, který se psal po Rancířově u Jemnice. Jiná větev rodu se psala po Cizkrajově u Slavonic, třetí větev podle hradu Krumvaldu na Dačicku, čtvrtá větev po Krasonicích na Telečsku. Na sklonku 13. stol. byl erb jeleního rohu rozšířen i na východní Moravě, v r. 1281 se připomíná Jeneč ze Sumperku; téhož erbu užívali i Pražmové z Bílkova a Podstatští z Prusinovic, kteří hráli značnou roli v moravských dějinách 16. stol.

Praotcem rodu **erbu hvězdy**[19] byl Diviš z Divišova totožný s prácheňským purkrabím Divišem, jehož syn Zdeslav (1235-63) psal se od roku 1249 podle hradu Šternberka. Zanechal tři syny, podle nichž se jmenují jednotlivé větve rodu: Albertovu větev představuje purkrabí olomoucký Albrecht (1286-87), komorník olomoucký v letech 1297-98, dále pak Jaroslav ze Šternberka (1332-60), jemuž markrabí Karel udělil Úsov, jeho potomstvo sedělo na Zábřehu a na Hoštejně, z druhé větve je znám Jaroslav ze Šternberka (1267-87), který se účastnil v r. 1277 mírového jednání Přemysla II. s Rudolfem Habsburským, ze Zdeslavovy větve je připomínán Zdeslav ze Šternberka (1269-90), který byl v r. 1288 nejvyšším purkrabím; patřil mezi přátele Záviše z Falkenštejna; po jeho smrti mezi vzbouřence vítkovické proti králi Václavu II.

Těmto jedenácti hlavním rozrodům předlucemburské doby na Moravě třeba věnovat pozornost, abychom mohli sledovat osudy jejich potomků ve stoletích dalších.

Poznámky:

1. Josef Pilnáček, Staromoravští rodové. Vídeň 1926-1930.
2. L. Hosák, Příspěvky k starému rodopisu moravskému. I. Erb rozletité střely. ČSPSČ 44, r. 1936, str. 57-63 s tab.
3. František Pokorný, Švábenice. Rod pánů ze Švábenic. Brno 1970.
4. Lad. Hosák, 1.c.II. Erb tří leknových pupenů. ČSPSČ 44, 1936, str. 136-139, též 139-140 genealog. tabulka.
5. Lad. Hosák, 1.c.,III. Erb zubří hlavy. ČSPSČ 45, 1937, str. 34-40, genealogická tabulka rozrodu pánů z Medlova.
6. Karel Mornstein, Rodokmen rozrodu erbu křídla. Vlastivědná pohlednice z Lomnicka. 1967, str. 10-17. Rudolf Hurt, Lomnicko za feudalismu 1966-1967; 48 str. Lad. Hosák, 1.c.IV. Erb křídla. ČSPSČ 45, 1937, str. 63-69 s genealogickou tabulkou.
7. Dějiny města Brna I. Brno 1969 (red. Jar. Dřímal a V. Peša), str. 74.
8. Lad. Hosák, 1.c., V. Erb Iva na Třech Hůrkách. ČSPSČ 45, 1937, str. 125 a 130.
9. Lad. Hosák, 1.c.VI. Erb cimbuří, ČSPSČ 45, 1937, str. 167-169.
10. Lad. Hosák, 1.c.VII. Erb lekna. ČSPSČ 46, 1938, str. 55-57.
11. Vincenc Brandl, Analecta topographica. ČMM 12, 1888.
12. Augustin Sedláček, Rozletité kapitoly ze starého místopisu a dějin rodů. ČMM 17, 1893.
13. R. Trampler, Die Herren von Holstein. Zeitschrift des Vereines für Geschichte Mähren und Schlesien. Brno 1903-1904.

Ladislav Procházka

POZNÁMKY RODOPISCE
(Obsah přednášky z 12.3.1973)

Svému strýci Jaroslavu Procházkovi, jehož rodopisná kronika 'Z rodného kraje' (Kolín 1940)[1], může sloužit začínajícím rodopiscům jako podrobný návod jak pracovat, v kterých fondech hledat a jak práci uspořádat, aby vznikl o dílo trvalé hodnoty, jsem původně vyhledával matriční zápisy se zájmem pouze mladého člověka. Teprve v roce 1965 jsem při příležitosti otcových 80. narozenin sestavil podle strýcova díla přehlednou linii 10 generací rodu Procházků, sahající až do údobí berní ruly. A při této rodinné slavnosti se mne zeptal můj 16-letý

---

1)Viz recense doč. dr. Frant. Roubíka, Časopis společnosti přátel starožitností, roč. 54 r. 1946 :

"Zdařilá-místopisně-rodopisná monografie o selském rodu Procházků a o několika vesnicích na Kouřimsku, zejména Bohounovicích, Radlicích, Hryzelech, Dolních a Horních Krutech a Újezdci.
Opíraje se o pečlivě sebrané výpisy z pramenů a literatury sleduje autor v dobře uspořádaných kapitolách vývoj svého rodného kraje od pravěku až do zrušení roboty, všímaje si stejně bedlivě hospodářských i kulturních poměrů, pokud mu to ovšem dovolují prameny. Vývoj zmíněných vesnic zasazuje dobře do rámce celkového vývoje poddanských poměrů v zemi a připojuje instruktivní výklad hlavních pramenů - matrik, katastrů, urbářů a gruntovních knih, podle nichž sleduje osudy všech gruntů ve vsích od 18. století. Souběžně s těmito výklady líčí také osudy svého rodu. Procházkova kniha může býti vzorem podobných vlastivědných monografií vesnických obcí."

synovec - nejmladší Procházka naší Doležalovské linie -, zda by to šlo dostat se do vzdálenější minulosti. Odpověděl jsem mu, že by to možná šlo při dlouhém a usilovném hledání v archivech. Byl jsem tím však přiveden na badatelskou dráhu, na kterou jsem se dal s takovou houževnatostí, že prvá léta jsem každou volnou chvíli věnoval studiu archivních pramenů. Nadšení se stalo vášní. Překonal jsem záhy úskalí čtení různých rukopisů i jako komercialista počáteční potíže správného čtení základních výrazů latiny a již v prvém půlroce jsem dosáhl vytčeného cíle - určil jsem s naprostou jistotou další generaci Procházků v našem rodě ve vsi Vyžlovce u Jevan poblíž Kostelce n/Čer. lesy a tak jsem posunul hranici známých předků až do doby předbělohorské. Tím jsem ovšem neskončil. Základním fondem byly pro mne archivní materiály bývalého černokosteleckého panství. Bylo by pravděpodobné, že budu mluvit výhradně o veliké rodině Procházků. Je tak početná, že by si to zasluhovala, ale i když mi mnoho námětů k přednášce Procházkové poskytnou, budu se zabývat i četnými rody jinými, které mne upoutaly nějakou originalitou, především však staletou příslušností k mému rodnému kraji - Hornokrutsku.

Ve fondu pozemkových knih je to asi 225 svazků a ve fondu velkostatku Kostelec n Č. lesy nepřeberné množství - několik tisíc knih a listin, z nichž pro rodopisce jsou nejzajímavější:

a) Knihy dětí živých otců a sirotků (počínající rokem 1662), každoročně obnovované až do konce 18. století. Byly to vlastně každoročně obnovované soupisy všech poddaných i s udáním věku, z celého rozsáhlého černokostel. panství,
b) knihy povolení ženichům, které v mnohém nahradí některé chybějící matriční zápisy svateb,
c) staré purkrechtní knihy (jinak též knihy saudů), držaných podle jednotlivých újezdních rycht) vedené od r. 1616 až do roku 1630, které jsou předchůdcem pozdějších gruntovních knih, založených po r. 1650,
d) knihy zádušních počtů všech far v nepřetržitém sledu od druhé poloviny 17. století (r. 1668) až do 20. století
e) knihy robotní, které mimo robotních povinností a odpracovaných dnů udávají i hospodářský stav zem. usedlostí, (ohně, pády do bytka, úlevy v robotě atd.) od r. 1625;
f) knihy vandrovních povolení, které jsou evidencí řemeslníků, jimž bylo uděleno povolení k vandru
g) urbáře, 1) zejména Starý urbář Smiřických z r. 1565, 2) jeden z nejkrásnějších českých urbářů jak obsahem, tak i písmem, pověstná Zlatá kniha z let 1673-75, a 3) podrobný panský urbář, ve kterém bylo provedeno tereziánské vyrovnání půdy a přesně navazuje na fassi z r. 1713, knihy šacovní od r. 1735
h) tisíce inventárních čísel agendy politické i soudní - včetně kriminálních činů. Veškeré spisy této agendy jsou přehledně evidovány v tlustých reportářích jednak věcných a jednak jmenných.

To jsem ovšem uvedl jen stručný výsek pro rodopisce nejdůležitějších archiválií černokosteleckého patrimonia.

Užší okruh mé rodopisné činnosti zaujímá farnost Horní Kruty, s vesnicemi a osadami: Bohouňovice, Březinka, Dolní a Horní Kruty, Hryzely (se známým staroslovanským hradištěm, dnes nejmohutnějším v Čechách), Přestavlky, Radlice a Újezdec. Pro všechny tyto vesnice mám pořízeno několik set fotosnímků z nejstarších gruntovních knih a téměř kompletní výpisy z matrik za 17. a 18. století. Nejužší zájem mé badatelské činnosti se týká ovšem mé rodné obce Bohouňovic II., která pro své některé specifické, výjimečné vlastnosti si zasluhuje zvláštní pozornosti a proto se o ní blíže zmíním.

Obec Bohouňovice je unikátní, do dnešní doby zachovalý typ staročeské okrouhlice. Kolem vejčité návsi (mám v dokumentech starý letecký

snímek obce a její schématický náčrt), na které byla původně postavena pouze obecní kovárna a pastouška, bylo od nepaměti seřazeno do tvaru podkovy k severu otevřené, 17 selských gruntů o 1 - 2 lánech. Otevřenou severní částí vesnice, která byla uzavřena potokem, procházel brodem hlavní vchod do vesnice a cesta uvnitř obce, která vedla po obvodu vejcovité návsi, měla dvě zúžené výpadové cesty - draha, jednu k západu a druhou k východu. Podélnou osou vejcovité návsi protéká potůček z 'Potočiny', z hlubokého zarostlého terénního zářezu na sever ode vsi. Všechny grunty jsou obráceny štíty do návsi a podélné dvory jsou uzavřeny do návse vraty a zdmi, směrem do polí stodolami a kolnami. Od polovice 18. století dovolovala obec podruhům stavět chaloupky na obecní půdě uprostřed obce a tak byla původní prostorná náves zčásti zaplněna šesti dalšími domky.

Mimo základní rody Procházků na černokosteleckém, zásmuckém a ratajském panství mně zajímaly především i všechny starousedlé rody ve farnosti Hornokrutské, a to zejména: rod Drahotů, Vedralů, Bílků, Pokorných, Coubalů, Hervertů, Dlasků, Křečků, Stárků, Ledašilů, Šmejkalů, Smrkovských, Jírovských, Šedivů, Šedinů a Žohů. Z těchto rodů mám zpracovány dopodrobna rod Drahotů a rod Chlumských.

Dějiny Chlumu u Uhl. Janovic byly spjaty s klášterem sv. Prokopa v Sázavě, k jehož zboží Chlum od nepaměti patřil, stejně jako sousední kmetcí dvory Smrk, Březina a osady Kruty oboje, Přestavlky, Újezdec, Škvrňov, Nesměň a zaniklá osada Teplá u Bohouňovic. Tak tomu bylo až do r. 1421, kdy Pražané ve spolku s Tábority učinili na jaře 1421 veliké tažení do východních Čech a obsadili Český Brod, Kouřim, Kolín, Nymburk a Čáslav. V téže době byl opanován i klášter sv. Prokopa na Sázavě, mnichové byli násilně vypuzeni a Pražané se ujali panství nad zbožím klášterním. Spojenec Pražanů moravský Pán Sezima z Kunštátu na Jevišovicích se svým bratrem panem Bočkem z Kunštátu jinak z Jevišovic, který byl spojencem Táborů, dostali za odměnu svých věrných služeb, jež prokazovali straně husitské, větší část klášterního jmění a v tom i dvorec Chlum. Po bitvě u Lipan r. 1434, zdědil po strýci pan Sezima z Kunštátu klášterní statky (bojoval u Lipan). Po úmluvách jihlavských r. 1436 staral se Jan Zajímač o to, aby mu bylo zboží kláštera pojištěno královským zápisem (na královský stolec byl připuštěn tehdy císař Zikmund) v té sumě, zač mohly být ceněny zásluhy jeho strýců. I zapsány jsou mu statky kláštera v částce 1409 kop grošů českých listem císaře Zikmunda z r. 1436, celkem 39 vesnic a kmetcích dvorů a mezi nimi i Chlum.

Vnuk pana Jana Zajímače Ludvík Zajímač z Kunštátu jako dobrý společník pana Lva z Rožmitálu vedl rozmařilý život. I upadl do dluhů a musil odstoupit r. 1516 polovinu statků klášterních s kmetcím dvorem Chlumcem panu Albrechtu Rendlovi z Úšavy, podkomořímu měst královských, k panství Hrádeckému a po jeho smrti připadly tyto statky jeho čtyřem synům, kteří je prodali r. 1525 panu Jaroslavovi ze Šellenberka na Kosti, nejvyššímu komorníku království českého (a odtud pak pojmenování KOMORNÍ Hrádek). V zápise o tom v zemských deskách v kvaternu 6 na straně F25 je výslovně jmenován Chlum-dvůr jako součást koupených duchovních statků. Kdy byl dvorec Chlum vyplacen od panství Komorno-hrádeckého, nelze přesně zjistit, ale je pravděpodobné, že pro jeho odlehlost jej Šellenberkové postoupili k jinému dílu statků klášterních k rychtě Skalické, která patřila jako statek zápisný panu Trmalovi z Toušic. K rychtě Skalické patřily Újezdec s kmetcím dvorem Březinkou, Horní a Dolní Kurty, Přestavlky, dvůr Smrk, který s Chlumem sousedil a ves Doubravčany. Roku 1567 přešly statky rychty Skalické bez Doubravčan jako zboží zpupné do majetku pana

Jaroslava Smiřického ze Smiřic sezením na Kostelci n/Č. lesy a tak se dostal k panství černokosteleckému i dvůr Chlum. A z této doby se pravděpodobně datuje i pojmenování hraniční dvorec s dvojí poddaností. Zápisná ves rychty Skalické Doubravčany se dostala k panství zásmuckému a dvorec Chlum, který byl na hranicích obou panství (černokosteleckého a zásmuckého) a nebyl nikomu z držitelů jmenovaných panství zvlášť přisazován', připadl asi oběma feudálům na polovinu. Hospodáři na Chlumu měli pak mimořádné poddanské postavení, neboť byli jednou polovinou poddáni k panství černokosteleckému a jednou polovinou k panství zásmuckému a stejně tak i manželka a všechny děti. V urbáři 'Zlatá kniha' je o této dvojí poddanosti následující záznam: 'Sice ten grunt na hranicích Kosteleckých a Zásmuckých leží, společný jest. Contributi též jednu polovici na Kostelec a druhou na Zásmuky dávati povinen, podobně i auroky. Robot se z něho žádných nezastává, každý dítě na témž gruntě zrodilý, polovicí ke Kostelci a polovicí k Zásmukům přináleží. A kdyby pak jich i dvý jedním krátem narozeno bylo, tehdy přece každého polovic k vejš psaným panstvím patřiti má v poddanosti."
Podobně v soupise dětí živých otců a sirotků, který se každoročně spisoval na zámecké kanceláři panství podle hlášení rychtářů, můžeme číst zajímavý zápis z roku 1667:
Jakuba Chlumského:
syn MATĚJ
- v 17 letech - rodilý na Chlumu, poloviční zdejší a poloviční zásmucký,
syn JAN
- v 15 letech - ten jest rodilý v Oujezdci, vlastní poddaný J.M. knížete. Kmotr toho Jan Plzák z Radvanic a nebožtík Tkadlec z Oujezdce, kmotra: Kubelková z Přestavlk, křtěný v Sázavě,
syn JIŘÍK
- v 7 letech - rodilý na Chlumu, poloviční zdejší a poloviční zásmucký,
dcera KATEŘINA
- v 10 letech - též tam rodilá a poloviční zdejší a poloviční zásmucká.

Tento nepřirozený stav trval až do r. 1678, kdy 16.5. a 10.7. propustil kníže Jan Adam z Lichtensteina 3 sedláky v Horních Chvátlinách panu Adolfu Vratislavovi, hraběti ze Šternberka k panství zásmuckému a ten se vzdal svého práva na polovičního sedláka Jakuba Chlumského s rodinou z hraničního dvorce Chlumu.

Hospodáři na Chlumu měli podle dvorce i své příjmení - CHLUMŠTÍ - stejně jako obyvatelé sousedních kmetcích dvorů Smrku - SMRKOVŠTÍ - a Březinky - BŘEZINEČTÍ. V období třicetileté války hospodařil na Chlumu Jiřík Chlumský. Když po roku 1650 mu zemřel dědic gruntu, zůstaly pouze 3 dcery. Nejstarší Magdalena byla provdána do Pučer za Jelínka, dcera Lidmila se provdala za mlynáře Adama Veverku a s nejmladší dcerou ANNOU, dědičkou gruntu se oženil na sklonku třicetileté války JAKUB, syn nebožtíka Jana SKŘIVANA z Bohouňovic (čp.2). Jakub byl od dětských let vychován u svého otčíma Bartoloměje Micha (v Bohouňovicích čp.9). S dědičkou hraničního dvorce Chlum po smrti starého hospodáře Jiříka Chlumského dostal JAKUB SKŘIVAN do vínku i nové přízvisko po gruntu - CHLUMSKÝ a stal se tak praotcem velmi rozvětveného rodu Chlumských v Posázaví, na Kouřimsku, Černokostelecku a Uhlířskojanovicku. K černokosteleckému panství patřil dvorec až do 1.12. 1725, kdy byl z panství pro velikou odlehlost vyčleněn a prodán k panství ratajskému, stejně jako sousední selský dvorec Smrk, s nímž po staletí sdílel stejný osud.
K praktickému uplatnění rodopisné práce dojde při posuzování vlivů dědičnosti v následujících generacích. Velmi zajímavou genetickou zvláštností v rodu Chlumských je narození trojčat a dvojčat. Až do 4. generace se tato anomalie v žádné větvi rodu Chlumských nevyskytuje.

V 5. generaci se však Václavu Chlumskému, hospodáři na Chlumu, a jeho manželce Maryaně narodila 23.10. 1715 trojčata. Dědičné sklony pro narození dvojčat a trojčat přinesla zřejmě do rodu manželka Maryana, neb po této generaci můžeme sledovat rození dvojčat ve všech následujících pokoleních.
Tak tomu bylo v 7. generaci, kdy se Jakubovi Chlumskému, sedláku na Chlumu čp.6 a jeho manželce Alžbětě, rozené Hrnčířové, narodila dvojčata 22.1. 1774. V 8. generaci se narodila další trojčata, a to Janu Chlumskému, sedláku na Chlumu čp.7 a jeho manželce Anně Woczlové (Vocelová) z Čeřenic. V 9. generaci se narodila dvojčata Václavu Chlumskému, chalupníku v Podvekách čp.21 a jeho manželce Maryaně, roz. Paluskové dne 19.8. 1818 a v 10. generaci dědici chalupy v Podvekách čp. 21 Josefovi Chlumskému a jeho manželce Františce, rozené Klovrzové se narodila opět dvojčata dne 8.11.1863.

Bylo by krajně zajímavé, jak se tato dědičná vlastnost projevovala ve všech vedlejších liniích a u potomků po přeslici. Namátkově jsem zjistil, že na příklad v 7. generaci se narodila Anně Pudilové ze Staňkovic, dceři Václava Chlumského a Anny Říhové též dvojčata v roce 1812.
Se stejným zájmem jako starousedlé rody v naší farnosti jsem začal sledovat i rody svých 62 předků podle vývodu, a to zejména rod Bohatů, kde všichni Bohatové mezi Labem a Sázavou a mezi Kutnou Horou a Říčanami pocházejí z rodu Václava Bohaty z Ostašovské skelné huti na Uhlířskojanovicku. Dále jsem podrobně sledoval rod Lemberků, který se na černokostelecké panství dostal z Jičínska z panství Kopidlno, když mladičký Josef Lemberk hledal po napoleonských válkách štěstí v Americe, ale stesk po domově ho donutil k návratu do rodné země. Ale styděl se vrátit do rodného Kopidlnského kraje a proto se zakoupil v Olešce u Kostelce n/č. lesy.

Velmi zajímavý vzhledem ke změně příjmení je rod Kubelků, jehož předkové, ovšem s původním přízviskem Kozlák, hospodařili v mé rodné obci již před 400 lety. Nejstarší představitel tohoto rodu Václav Kozlák připomíná se v obci Bohouňovice na Kozlákovském gruntě (č. 11) již při odhadu statku Komořice roku 1574 jako praotec 13 následných generací, v nichž se však zrodila dvě nová příjmení. Zatím co původní grunt Kozlákovský připadl nejmladšímu synu, dostal se starší syn Václav Kozlák již před rokem 1600 jako hospodář na grunt Vávry Křečka (č. 6), ale pro rozlišení od původních Kozláků (na gruntě čp. 11) začala jej vrchnost psát počínaje rokem 1623 podle sousedské přezdívky jako Václav Koželský. Zatím co novou přezdívku Koželský zdědil nejmladší syn Jan - dědic gruntu, přiženil se nejstarší syn Tomáš Koželský okolo roku 1620 na Kubelkovský grunt ke vdově Kubelkové do Přestavlk (čp. 1). Ale s gruntem vyženil i nové přízvisko KUBELKA po gruntu a založil tak široce rozvětvený rod Kubelků na panství černokosteleckém, zásmuckém a ratajském. Jeho bratr Havel Koželský se přiženil v Bohouňovicích na grunt Bílkovický (čp. 19) a jeho potomci jsou jako Bílkové -Močíkové v Bohouňovicích na čp. 5 až do 20. století. Jedině bratr Štěpán si po přiženění do Újezdce zachoval své dosavadní příjmení Koželský.
Když se 3 synové Tomáše Koželského-Kubelky z Přestavlk dostali shodou okolností jako hospodáři zpět do rodné obce svého otce Bohouňovic, nesl původní otcovo rodné jméno Koželský jen nejstarší syn Martin, hospodář a dlouholetý rychtář na gruntě Jiráčkovském (čp. 22). Mladší syn Václav KUBELKA, hospodařil na gruntě Hurtovském (čp. 14) a proto jej farář s oblibou uváděl podle sousedské přezdívky po gruntě jako Václav Hurt. Přesto však si jeho synové, kteří se narodili již v II. polovině 17. století, kdy proces ustalování příjmení již značně pokročil, zachovali v matričních i gruntovních zápisech již stálé příjmení KUBELKA

i když je sousedi nadále jmenovali po gruntě. Tak nejstarší syn JAN KUBELKA, hospodář na Doležalovském gruntě v Bohouňovicích čp. 21, jehož pravnučka z 5. generace byla mojí prabábou, je sice sousedy nadále zván po gruntu jako Doležal (tato přezdívka se na gruntě zachovala dodnes i pro mou osobu jako dědice), ale děti jsou podle matriky Kubelkové. To ovšem nevadilo faráři ještě po 70 letech, aby u tří narozených dětí vnuka Jana Kubelky nezapsal místo otce: Václava Kubelky, sousedskou přezdívku po gruntě: otec Václav Doležal.

Druhý syn Pavel Kubelka přiženil se ke vdově po Janu Lepeškovi na grunt svého prastrýce Havla Koželského-Bílka v Bohouňovicích (čp. 19), třetí syn Matěj Kubelka ujal grunt po svém dědu Tomáši Koželském-Kubelkovi v Přestavlkách (čp. 1), čtvrtý syn Martin Kubelka ujal po svém strýci Matějovi Kubelkovi původní rodový grunt Kozlákovský v Bohouňovicích (čp. 11) a nejmladší pátý syn Jiřík Kubelka dědil po otci grunt Hurtovský (čp. 14) a s ním i sousedskou přezdívku po gruntu 'Hurt'. Těchto 5 synů Václava Kubelky a děti jejich strýce Matěje Kubelky z gruntu 'Krčmářského' (čp. 10) v Bohouňovicích dali základ k 6 větvím Kubelků, jejichž vitalita způsobila, že dnes převážná část všech rodin Kubelků ve východní polovině středočeského kraje jsou jejich potomci.

O rodové soudržnosti v rodě Kubelků svědčí poslední vůle druhorozeného syna Václava Pavla Kubelky, který po odstoupení gruntu čp. 19 v Bohouňovicích nevlastnímu synovi Ondřeji Lepeškovi, právoplatnému dědici, hospodařil na zakoupeném selském gruntě ve vsi Ždánicích. Pro zajímavost ji uvádím doslovně:

"Léta 1707 dne 29. prosince. Já nížepodepsaný dosvědčuji tomu, že jest Pavel Kubelka při svý vůli, když od Pána Boha nemocí těžkou navštíven byl, svému vlastnímu bratru Jiříkovi Kubelkovi ve vsi Bohouňovicích svůj nápad po otci svém, který jemu a jeho manželce patří, daruje, však on jemu neb jeho manželce po 5 let každý rok 1 kopku sena a při tom za jeho živobytí půl sudu piva koupiti a s bratřími a přáteli jej vypíti a k tomu 3 peněz vyplatiti.

Stalo se u přítomnosti:

Jana Kulhavýho, rychtáře ždánického

a Jiříka Vaněčka"

Krásný příklad bratrské-rodové soudržnosti. Pavel odpouští nejmladšímu bratru Jiříkovi, dědici gruntu v Bohouňovicích svou pretenci po otci 30 kop grošů za to, aby pozval za svého života vždy o posvícení své bratry a přátele, koupil jim půlku piva aby ji při přátelském besedování spolu vypili a zároveň pro každého z přátel 3 peníze na tabák.

O nejstarších generacích zajímavého rodu Kubelků jsem považoval za potřebné se zmínit jako o klasickém vzoru změn příjmení. Touto několikerou změnou rodného jména došlo k tak spletité situaci v gruntovních knihách při účtování dědických podílů - pretencí - vejrunků, že z toho byl zámecký písař v Jiříkově vidění. Nevěděl, kdo vlastně má po Tomáši Koželském (Kubelkovi) z Přestavlk dědit a dědický nápad synů a později již vnuků zemřelého Václava Kubelky z Přestavlckého gruntu praotce rodu Tomáše Koželského připsal nakonec jako odúmrť do důchodů J. Mil. Knížete s poznámkou "žádný o nich neví", přesto že jen v Bohouňovicích byli dědici téměř na každém druhém gruntě. A tak nakonec shrábla dědické podíly vrchnost.

Zajímavá je i skutečnost, že syn Martina Kubelky (čtvrtého syna Václava Kubelky) se přiženil roku 1704 na rodný grunt svého praděda Tomáše Koželského a jeho potomci zde hospodaří jako Kubelkové dodnes.

Z dalších příjmení bez zvláštních pozoruhodností se v mém vývodu vyskytují jména: Mádle, Svoboda, Pouch, Šourek, Hanzálek, Šmejkal, Kučera, Vosecký, Patočka, Kulíšek, Zápotocký, Bahenský, Martínek, Kmoch, Ulom, Vedral, Voháňka, Vyhnánek, Hubený, Miškovský, Mach, Novotný, Belza, Elláš a další.

A nyní k vlastnímu rodu Procházků.

Zakladatelem velmi rozvětveného rodu Procházků na černokosteleckém panství byl, jak jsem se již zmínil, Tomáš Procházka - jinak Krejčí - který hospodařil od r. 1616 na chalupě ve vsi Vyžlovce u Kostelce n/Č. lesy. Třebaže hrůzy třicetileté války přežil pouze jediný jeho mužský potomek MARTIN, rozrostl se v průběhu tří století počet Procházkových rodin jeho potomků do několika set a to v Evropě i v Americe.

Již v 5. generaci, zhruba v druhé polovině 18. století v době Tereziánské a Josefinské, tedy asi za 150 let od Martinovi svatby, dosáhl počet dětí jeho potomků po meči, které se narodily z 25 Procházkových rodin, počtu 220 prapravnuků, z čehož bylo 120 chlapců a 100 děvčat (příroda zde 20 % pamatovala na mimořádný úbytek potomků mužského pohlaví, kteří odešli na vojnu a asi z jedné poloviny se nevrátili).

Z uvedeného počtu zemřelo:

v kojeneckém věku	74 dětí, z toho	37 chlapců a 37 děvčat,
do 20 let	41 dětí, z toho	25 chlapců a 16 děvčat,
oženilo a vdalo se	80 dětí, z toho	44 chlapců a 36 děvčat,
svobodné matky	3	3 děvčata,
na vojně nezvěstných a neženatých	22 dětí, z toho	14 chlapců a 8 děvčat.

Nepřihlížíme-li ke 3 rodinám voj. invalidů a 1 rodině bezdětné, dosahoval počet narozených v 1 rodině v průměru 10 dětí.

Největší počet dětí narozených

v 1 rodině (se 3 manželkami) dosáhl	20 dětí
v 3 rodinách to bylo	16 "
v 1 rodině	13 "
v 3 rodinách	12 "
v 4 rodinách	10 "
v 2 rodinách	9 "
v 1 rodině	8 "
v 2 rodinách	7 "
v 2 rodinách	5 "
v 2 rodinách	4 "
v 2 rodinách	2 "
v 1 rodině	1 "
v 1 rodině	0 "

Ve 25 rodinách Procházků bylo pravnuků Martina Procházky po meči 220 dětí

Zajímavá je skutečnost, že v jedné rodině se z prvého manželství (s vdovou) po 17 let nenarodilo žádné dítě, ale ze 2. a 3. manželství se otci v rozmezí dalších 26 let narodilo ještě 12 dětí, z toho při narození dvojčat bylo otci již 61 let a při narození poslední dcery již 69 let. (Matěj Procházka, Vyžlovka).

Rodiny o 10 a více dětech nebyly ještě před 100 lety žádnou zvláštností, ale byly v normálních poměrech běžným zjevem. Pravdou však je, že kojenecká úmrtnost dosahovala 35 % i více a i úmrtnost v pozdějším dětském věku byla značná - okolo 20 %. U nemluvňat byl příčinou úmrtností téměř výhradně psotník (křečovité potíže z nečistot - hlavně z pověstných 'cumlů') a u větších dětí byly infekční nemoci - neštovice, záškrt a spála skutečnou metlou dětských životů.

Zajímavý je i přehled obliby křestných jmen v době Tereziánsko-Josefinské. U 120 chlapců to vyhrává Václav počtem 28 (23 %) a Jan počtem 27 (22 %), následuje Matěj počtem 17 (14 %) a Josef počtem 13 (11 %), Jakub počtem 9 = 7,5 % a Jiří počtem 5 = 4 %, Martin, Tomáš a Vojtěch se vyskytují 4x, Michal 3x a Pavel 2x. Vyjímečná kř. jména byla Daniel, František, Karel a Šimon v 1 případě.

U děvčat byla škála používaných křestních jmen méně pestrá. Ze 100 narozených děvčat je počet křtů současně percentuelním podílem. Nejpoužívanější je jméno Anna v 26 případech a Kateřina v 23 případech. Následuje Magdalena (Máří) počtem 16, Barbora 10, Alžběta 9, Veronika 7, Dorota 5 a Ludmila 4.

Rekordní počet dětí v jedné rodině jsem zjistil v rodě Procházků v obci Hryzely čp. 8 na panství zásmuckých Šternberků. Tam se Václavu Procházkovi ze 2 manželství narodilo v rozmezí od r. 1761 do roku 1803 rovných 25 dětí, z toho 7 chlapců a 18 děvčat. Zemřelo jich

v dětském věku 13 a ještě při smrti svého otce roku 1810 jich bylo 10 na živu.(Při narození posledního dítěte bylo otci 68 let.) Tento rod Procházků nám může sloužit i jako vzor lásky k rodné hroudě. Na rodném gruntě hospodaří již od r. 1673, tedy právě letos 300 let, a to v 10 generacích.

Při zmínce o tomto rodu Procházků z gruntu č. 8 v Hryzelích, ocitujeme si v dalším (než se vrátíme k vlastnímu rodu Procházků - Zálešáků) dvě listiny ze staré manipulace, které jsou výstižnými dokumenty jak za císaře Rudolfa II. byli i svobodní sedláci (tehdy královští poddaní) předáváni vlivným feudálům do poddanství.

I. Přepis konceptu "mocného" listu císaře Rudolfa II. panu Janovi Vchyňskému ze Vchynic, tehdy purkrabímu karlštejnskému:

V auterý po památce sv. Matouše apoštola, roku 1584

Janovi Vchyňskému se vrchnost na dvou svobodnících dává.

My, Rudolf II., oznamujem tímto listem všem, že sme ponížené prosení od statečného Jana Vchyňského ze Vchynic na Nalžovech a Zásmucích, Rady naší a Purkrabí karlštejnského, věrného našeho milého, abychom mu vrchnost, kterouž jakožto král český na dvou svobodnících, poddaných našich, k komoře naší náležejících, totiž Markovi Vladykovi ve vsi jež slove Hryzel a Janovi ve vsi jež slove Nesměň, milostivě povoliti a dáti ráčili.

Jehožto prosbě nakloněni jsouce a pro dávní věrně pilné a platné služby, kterýchž jest slavných paměti císaři Ferdinandu a císaři Maxmiliánovi, toho jména druhému, panu dědu a panu otci našim nejmilejším i nám k zvláštnímu milostivému oblíbení našemu, vždycky rád činil a ještě činiti nepřestává a že jest naproti tomu Jiříka Mihuli, poddaného svého, se vší jeho spravedlností z poddanosti za kováře našeho na Dobříš propustil a také mimo to dále se uvolnil k nám strany směny na některé statky jeho blíže panství našeho Poděbradského ležící, k milostivému zalíbení našemu poddanů volnost prokázati.

Protož s dobrým rozmyslem, našim jistým vědomím, mocí královskú v Čechách a s radou našich věrných milých, dali sme, a tímto listem našim darovati ráčíme jmenovanému Janovi Vchyňskému, dědicům a budoucím jeho, všecko právo, spravedlivost a vrchnost, kterúž sme jakožto král český na dotčených dvou svobodnících, poddaných našich, činiti ráčili, měli a máme, žádného práva, ani které zvláštnosti na nich, ani budoucích jejich, nám, dědicům našim a budoucím králům českým nepozůstavujíce, tak aby oni nadepsaný dva svobodníci nynější i budúcí jich k žádnému jinému zření svého neměli ani za pána svého jmíti mohli, než toliko svrchupsaného Jana Vchyňského, dědice a budúcí jeho. A jestliže by který z týchž svobodníkův proti tomuto našemu dání co před sebe vzal, neb vzali, dávám i v tom témuž Janovi Vchyňskému, dědicům a budoucím jeho milostí naší plnú moc, takového každého podle zasloužení trestati.

Však nicméně výšjmenovaný dva svobodníci s dědici a budoucími svými při všech právech a svobodách svých, kterýchž sou, byvše pod vrchností naší a do komory naší příslušející, užívali, beze vší překážky nadepsaného Jana Vchyňského ze Vchynic, dědiců jeho a budoucích jeho, zůstati mají, i také berně podle svolení sněmovních, též jiné povinnosti jako jiní svobodníci, dědinící, dvořáci a nápravníci spravovati a vykonávati jsou povinni.

Poroučejíc při tom nynějším neb budoucím auředníkům zemských větších i menších desk zemských království českého, věrným našim milým, když by koli týž Jan Vchyňský, dědicové a budoucí jeho, s tímto listem naším k dskám zemským přišel neb přišli a toho požádali, abyste jemu neb jim týž list ve dsky zemské bez odpornosti vložiti a vepsati dali, že na tom milostivú a jistú vůli naší císařskú naplníte.

Tomu na svědomí pečeť naši císařskou k listu tomuto přivěsit smě rozkázali.
Jenž jest dán na hradě Pražským v auterý po památce svatého Matouše apoštola a evangelisty Páně, letha 1584. Rudolf II
Koncept podepsali: Ladislav z Lobkovic a Humprecht Černín z Chudenic.

Tolik se dovídáme o nešťastném rozhodnutí císařově z makuláře darovací listiny. Není bez zajímavosti, že odstavec o zachování práv svobodnických byl do listu vepsán až dodatečně jako vsuvka.

Nový feudální Pán Marka Vladyky z Hryzela se z tohoto daru dlouho netěšil, neboť již v nejbližších letech umírá, právě včas, aby s ním nebylo zavedeno šetření pro jakési zfalšování zápisů v deskách zemských. Dědictví po něm se ujímají synové a jejich mluvčím se v nastávajících událostech stává Václav Vchyňský ze Vchynic na Zásmucích.
Ale ani Marek Vladyka z Hryzela nežil dlouho v potupném poddanství nového feudála. Zemřel na sklonku roku 1589 a to bez přímých potomků. Ještě před svou smrtí odkázal svůj statek dědičný deskami zemskými své sestře Lidmile, která byla provdána v Trhovém Štěpánově. Tento odkaz byl pak jablkem sváru a dlouholetých soudů mezi dědici Vchyňského a nejvyšším písařem desk zemských Michalem Španovským z Lisova, který toto dědictví od uvedené Lidmily z Hryzela koupil. Podstata sporu spočívala v tom, že dědici Vchynští neuznávali odkaz Marka Vladyky své sestře a hlásili se o toto dědictví jako o odúmrť po svém poddaném, který zemřel bez přímých dědiců. Naproti tomu Lidmila a Michal Španovský zastávali názor, že Marek Vladyka jako svobodník, mohl o dědictví po sobě zanechaném rozhodovati kšaftem a že tedy jeho poslední vůle je právoplatná. Lidmila si však netroufala pustit se s pány Vchyňskými do sporu a proto své sporné dědictví prodala panu Španovskému, který jako nejvyšší písař se spoléhal na svůj vliv u císaře a znalost právních norem. Uvítal to též jako vhodnou příležitost utkat se s rodem Vchyňských, se kterými byl již po celou generaci jako úhlavní nepřítel ve stálých rozepřích. Kupní smlouvu předložil císaři Rudolfovi II. k povolení ke vtělení do desk zemských a císař neprozřetelně svůj souhlas udělil. A tím si zavařil velmi nepříjemnou kaši. Zápolení o dědictví, které pak nastalo mezi oběma spornými stranami, vysvítá ze zachované korespondence, kterou si vyměňovali oba soupeři s císařem a dvorská kancelář s nimi.

II." Stížnost Lidmily z Hryzela, které Marek, vladyka z Hryzela, její bratr, svůj statek dědičný deskami zemskými odkázal:
Nejjasnější a nejnepřemoženější císaři římskej, uherský a český králi a Pane, Pane můj nejmilostivější.
Nepochybuji, že Vaší císařské milosti v milostivé paměti zůstává, kterak jsem klečíce, na Vaší císařskou Milost vznášela a za opatření poníženě prosila, když jsem nepořádně dědictví svého ve vsi Hryzele od Pana Jana Vchyňského, nebožtíka, zbavena byla a kteréžto dědictví své jsem na Jistou RESOLUTI a milostivé povolení Vaší císařské Milosti nejvyššímu Panu písaři zemskému Panu Michalovi Španovskému z Lisova za 1.100 kop grošův českých prodala a ve dsky podle smlouvy mezi námi učiněné vložila.
A přijevše já nejmilostivější císaři v neděli den svatého Petra v okovech do vsi Hryzele, abych Panu aneb auředníku Páně podle smlouvy dědictví své podstoupila, i nechal pacholek můj dva koníky mé v sadu v témž dvoře na pastvě a přijevše Pan Václav Vchyňskýj syn nebožtíka Pana Jana Vchyňského s dlouhejmi a krátkejmi ručnicemi a s jinejmi zbraněmi, způsobem válečným do téhož dvora v pondělí po též neděli, dal mi pobrati mý koně a na Zásmuky odvésti, takže sem já, smutná žena a vdova lety sešlá, musela jiné klisny vypůjčiti, abych pěšky domů nelezla.

A protož se sirá a ochuzená vdova opět k Vaší císařské Milosti poníženě utíkám a prosím pro Boha o milosrdenství Božské, že mne sešlou vdovu tak sužovati tomuto mladému Pánu Vchyňskému dopustiti neráčíte, nýbrž jemu poručiti přísně ráčíte, aby mé koně dva nyní vzatý zase ihned v tato pilná díla navrátil.

A poněvadž Pan Jan Vchyňskej,nebožtík otec jeho, hned když jsem Marka Vladyku z Hryzela, bratra svého milého dobré paměti, kterýž jest mě, jako sestře své vlastní, to všecko deskami zemskými dal, k pohřbu těla jeho mrtvého k hrobu doprovodila a zase od pohřbu se navrátila, ihned do téhož mého dvora jest poslal a ty všecky věci, dobytky a svršky a jiné věci k hospodářství náležité, mě pobrati a na Zásmuky odehnati a odnésti dal, kteréž Vaší Milosti příležitě poznamenané podávám, poněvadž on Pan Václav Vchyňský ze Vchynic na místě bratří svých statku po otci jich pozůstalého držitelem jest.

A protož k Vaší císařské Milosti, jakožto k císaři a králi spravedlivému se utíkám a poníženě prosím, že Panu Vchyňskému i na místě bratří jeho nedílnejch, přísně o tom poručiti ráčíte, aby mě to všecko, což tuto poznamenáno Vaší císařské milosti podávám, a mě tak nepořádně z dědictví mého od otce jeho pobráno jest, mě zase navrátil aneb se mnou, a to i vo užitky teď na čtvrtej rok, jichž zbavena jsem, se podle slušnosti umluvil.

Pán Bůh, ochránce sirejch vdov a sirotkův, Vaší císařské Milosti za takovou spravedlivou ochranu ráčí hojnou odplatou býti. A já se jeho Božské Milosti modliti budu, abyste Vaše císařská milosti neráčili zarmoucené ani smutné jediný míti.

Dáno v sobotu po svatém Petru v okovách letha 1593.

Vaší císařské Milosti poddaná a ponížená vdova Lidmila z Hryzela

Tito svrškové jsou mi po pohřbu bratra mého v Hryzele pobraný od vyslanejch Pana Jana Vchyňského a popsány skrze přísežné osoby v neděli po oktábu sv. 3 králů letha 1590: krav dojnejch 11, jalovice dvouletý 2, selat ročních 4, voli tažný 2, vovec 50, svinského pohlaví 17, houseři 2, husi 3, kačen 7, kačery 3, slepic 1 kopu a některá více, šatů ložních kusů 23, vepř krmený 1, včel aulů 19, voli vokovaný 2, pluhy s železím 2, brány s železnými hřeby 6, řetězů 5, mis cínových 9, konvic menších a větších 8, talířů cínových 14, miska cínová malá 1.

Co jest obilí v stodolách bylo počtu mandelův se neví, však po vymlácení vše na Zásmuky odvésti dali. Co se nádobí všelijakého od hospodářství dotejče, to se tak naspěch spatřiti a popsati nemohlo.

Tyto svrchu popsané věci a poznamenané jsou při přítomnosti Matěje rychtáře a N. Zobálka, konšela ze vsi Hryzela a Jakuba Švábova ze vsi Chlum.

Co jsem ssebou z domu z Štěpánova od povlak k pochování těla mrtvého někdy bratra mého přivezla, to vše mě hned vod hrobu jdouc, pobrali."

Úpěnlivou prosbu vdovy Lidmily, se kterou se prostřednictvím Dvorské kanceláře obrací na císaře Rudolfa, následovala též stížnost nového 'knihovního najitele' hryzelského dvorce, Pana Michala Španovského z Lisova. Aby své stížnosti dodal důraz a zajistil si tak císařovu podporu, napsal ji Pan Michal německy. Dopis Španovského ještě dokresluje dramatickou situaci, ke které došlo při vyhnání 'auředníka', který chtěl dvorec od Lidmily převzít.

Po úvodním dlouhém císařově oslovení a objasnění skutkové podstaty píše Pan Španovský: "... a vdova se dostavila na smluvený den též do vsi (rozuměj Hryzel), kde větší díl starému Panu Smiřickému náleží (neboť dvůr leží ve vesnici), aby mi dvůr odstoupila. Tu přišel Václav Vchyňský s hromadou pěších a jezdců. s dlouhými a krátkými ručnicemi a učinil vpád do mého koupeného dvora. Sebral na stáji, kde moji noví poddaní na seně spali a nechal je se svázanýma rukama od svých odvést na jeho zá-

mek do Zásmuk. Vchyňský vypověděl tak válku v této krajině míru i Vašemu císařskému majestátu, když přepadl můj dvůr a nechal odvést mé poddané.

Vchyňský řekl: Přisám Bůh, že Vás, aneb kohokoliv nechám rozsekat na kusy. Můj úředník odpověděl: Pane Vchyňský, já jsem nepřijel s Vámi bojově se bíti, ale můj Pán vrchní písař zemský mě poslal, abych od vdovy převzal dvůr podle cís.-král. relace, který byl vložen v zemské desky.

On přísahal, jak již dříve napsáno, že to nepřipustí a skočil na kůň a jel branou s napřaženou ručnicí na mého úředníka jako 'arkebusír'. Proto úředník sedl na koně a pryč ujel."

V závěru dopisu se Pan Španovský dovolává u císaře účinného zastání a podpory a připomíná císaři, že trhovou smlouvu, kterou dvorec od Lidmily koupil, císař sám schválil a dal příkaz k jejímu vtělení do menších desk zemských.

Poněvadž Španovský poslal obdobnou stížnost i hejtmanům kraje Kouřimského, přišel císaři protestní dopis v této záležitosti i od obou hejtmanů kraje.

Záhy po přijetí citovaných stížností, píše dvorská kancelář Panu Vchyňskému. K prvému dopisu ze srpna 1593 přikládá stížnost Lidmily z Hryzela a k druhému dopisu ze září 1593 přikládá německou stížnost Pana Španovského. Pozorný čtenář, když uváží nedotknutelnost císařského majestátu, jistě by se domníval, že po císařově zákroku se Vchyňský pokorně skloní před císařským rozhodnutím a uposlechne císařské pokyny. Ale Vchyňský byl zřejmě člověk s rovnou páteří a hrdým čelem. Se vší uctivostí odmítá nařčení a z pozice obviněného se staví do pozice žalujícího až s překvapivou neústupností za své právo.

Potom následovala celá řada dopisů císaře Rudolfa Vchyňskému, Vchyňského císaři, Španovskeho cisari, cisare úřednikům mensich desk zemských, Vchynskeho arcivevodovi Matyášovi o přímluvu, Matyáše Rudolfovi atd. a vznikl dlouholetý spor, během kterého dvůr pustl, až dne 6.4.1595 byli určeni ke správě sekvestoři Petr Holický ze Štemberka a Jan Čejka z Olbramovic. Výsledek byl, že dvůr zpustl docela. V berní rule 1654 je veden jako pustý grunt Myslivcovský a pustý zůstal až do roku 1673. Tehdy Zásmucká vrchnost (Sternberkové) rozdělila pustý dvorec na dva selské grunty, z nichž jeden osadila Jiříkem Procházkou, synem malotického šafáře. A potomci tohoto nověosedlého Jiříka Procházky zde hospodaří ještě po 300 letech.

Po této odbočce je nutné vrátit se k vlastnímu rodu Procházků - Zálešáků.

V době protireformace (po skončení třicetileté války), utíkali houfně obyvatelé našeho kraje, kteří se nechtěli podrobit náboženskému útisku, a to jednak do sousední Žitavy, jednak 'do Uher' do Slovenské Skalice. Mezi exulanty byl i švagr mého předka Martina Procházky, Matěj Stakorský, hospodář na Zalešákovském gruntu v obci Újezdci. Zapřáhl do selského vozu pár koní, naložil nejnutnější potřeby a společně se svou matkou, sestrou a svobodným bratrem utekl tajně ze svého gruntu do 'Uher' - do Skalice. Můj praděd z 9. kolena Martin, měl za manželku sestru zběhlého sedláka Maryanu a proto ujal opuštěný Zalešákovský grunt, ale s gruntem i nové přízvisko 'Zalešák'.

Rodové příjmení Procházka se však zachovalo také a tak můžeme ve všech písemných památkách sledovat jejich střídavé užívání a prolínání. Někdy jsou používány i obě najednou, formou Martin Zalešák-řečený Procházka. Tak v berní rule z r. 1654 je uváděn přezdívkou po gruntu Martin Zalešák. I nejstarší matriční záznam z r. 1663 ve staré matrice Sázavské, uložené v Okresním archivu v Kutné Hoře používá při narození mého praděda z 8. kolena - Jakuba - ještě při udání jména otce přezdívku Zalešák, ale při narození nejmladšího syna Matěje je v zápise z r. 1668 v matrice kostelecké uveden již jako otec Martin Procházka, tedy svým skutečným rodovým příjme-

ním. Právě tak jsou v pozdějších letech uváděni příjmením Procházka i všichni jeho 4 synové, a to jak v gruntovních knihách, tak i v matrikách. Poslední upomínka na dočasnou přezdívku po gruntu 'Zálešák' je ve zpovědních seznamech z r. 1671, kde mezi negligenty je uveden Václav - Zalešákův bratr z obce Újezdce. Zřejmě se zde ještě projevoval odpor k náboženskému útisku, který zůstal v rodě zakořeněn ještě po celé století. Povědomí příslušnosti k evangelické víře zachovali si potomci Martina Procházky po 4 generace a ve své víře byli upevňováni predikanty (kazateli), kteří přicházeli tajně z blízké Lužice.

Někteří z příslušníků rodu Procházků byli jako podezřelí z kacířství vyslýcháni. Doklad o tom podává zpráva kouřimského děkana Tomáše Skřivánka, který ve své relaci ze dne 12.ledna 1762 píše arcibiskupské konsistoři o pravnukovi Martina Procházky-Zalešáka:

"Josef Procházka, svobodný, 20 let starý, syn zemřelého Pavla Procházky z Oujezdce, byl udán od lidí u svého faráře důstojného pána Václava Masopusta, neboť jej slyšeli, že vede kacířské řeči a rouhání proti svatým. Řekl: Modliti se k svatým tak mnoho platno je, jako by chcíplý kobyle ovsa dal. Ty nedvědí nám mnoho nepomůžou.

Když se to farář dověděl, zavolal jej k sobě, aby ho vyslechl. Přišel a dobrovolně přinesl kacířskou knížku: Nový zákon v Halle tištěný, český, který i s vykonaným výslechem přikládám. Když tu záležitost pan farář V. Masopust vyřídil, oznámil, že se mladík doznal. V tom mladíku se však jeví pokud se kacířství týče, jakási nevinnost a zdá se, že to řekl spíše z mladické nerozvážnosti, než ze zloby a špatnosti bludařské, neboť jen špatnou příležitostí se nakazil. Podle svědectví je mladík v návštěvě bohoslužeb horlivý a nikdy o něm nic špatného nebylo slyšeno. Také při výslechu téměř stále naříkal a svou vinu zatracoval a pokorně prosil za laskavou milost a odpuštění činu, s pevným slibem nápravy svého života, i že chce konat pokání a až do své smrti příkladně katolicky žíti.

Odesláno 12. ledna 1762 s výslechem a kacířskou knížkou.

Tomáš Skřivánek, kouřimský děkan a farář."

Ujišťování o nevině, sliby o příkladném životě a nářek nad proviněním, byly jen dokladem přetvářky, k níž byl lid režimem vychován. Když byl roku 1781 vydán toleranční patent, vystoupilo z úkrytu 'skryté semeno' a mezi prvními, kteří se přihlásili k staré víře, byl Josef Procházka s manželkou a 4 dětmi.

Svůj pevný charakter zachovávali si potomci tohoto rodu z generace na generaci a třebaže mnozí z nich byli váženými vesnickými rychtáři, skrývali v sobě přece tichý vzdor i proti vrchnosti. Ten propukl v otevřený boj za selských rebelií přede žněmi roku 1775.

Podle listin v zámecké spisovně v Kostelci n/Černými lesy, mělo povstání své ohnisko právě v Újezdci. Tam se nejdříve zdvihli sedláci a pod vedením čtyř osnovatelů vzpoury: Matěje Šmejkala, Matěje Procházky, Karla Pekárka a šenkýře Martina Chlumského táhli přes Bohouňovice, kde se k nim přidali další nespokojenci a odtud 2 směry přes Hryzely a Horní Kruty do dalších vesnic na Černokosteleckém panství. Když byli ještě posíleni o houfy sedláků z okolí Rataj a Čes. Brodu, soustředili se dne 21.7. na historické Lipanské pláni a odtud vyrazili, ozbrojeni povětšině holemi ke Kostelci.

V Kostelci před Kouřimskou branou je však již očekávali vojáci. Když byla jejich žádost za ulehčení roboty zamítnuta, rozhodli se k pasivnímu odporu. Odhodili hole, ulehli na zemi a nehnuli se od Kostelce, ač byli vojáky týráním k odchodu nuceni. Až když direktor Petr Blažek se s nimi dohodl, že ve žních kromě obyčejné jízdní roboty budou posílat jen jednoho pěšího robotníka místo dosavadních dvou, rozešli se pokojně domů.

Původcové této selské vzpoury byli zatčeni a dodáni krajskému úřadu v Kouřimi. Mezi vzbouřenci nechyběl ani člen Procházkova rodu - Matěj. Jeho účast na povstání je snadno vysvětli-

telná. Vždyť již jeho otec Pavel byl udán jako podezřelý z kacířství a jeho bratr Josef byl udán pro kacířské výroky jak jsem již uvedl. Rebel Matěj Procházka byl příkladně potrestán, odsouzen na 2 roky do 'špinhauzu' a k 15 ranám karabáčem každého půl roku. Podle ústního podání dostával prý výstražný pardus na pamětnou od panského drába na hranicích tří panství: Černokosteleckého, Ratajského a Zásmuckého.

Tak stáli příslušníci Procházkova rodu v řadě těch, kdož chtěli strhat pouta, v nichž je svírala feudální zvůle. Jen pořídku se objevili u potomků tohoto rodu i povahové rysy negativní. Neslavně se v tom směru proslavila děvečka Kateřina Procházková, která prozradila úkryt pověstného loupežníka-zbojníka Kovaříka.

Kdo to byl Kovařík?

V letech 1770-1771 byla postižena skoro celá střední Evropa velikou neúrodou. Za kruté zimy vymrzlo osení a letní lijáky zničily poslední naději na skromnou úrodu. Lidé pojídali otruby, trávu a kořínky, sedláci v okolí Kouřimě trhali na krmení dobytka došky se střech. Všude rostla bída a hlad a objevil se jejich věrný průvodce - mor. Umírali lidé a hynul dobytek, zvláště ovce. Obilí bylo prodáváno za nebývalé ceny, drahota stoupala a sedláci se zadlužovali. Čeládku nikdo nepřijímal do služby, neboť nebylo co jíst; proto se rozbíhala po kraji, žebrala a nebývalou měrou se rozmáhaly krádeže. Zloději přepadali mlýny, lezli do špejcharů a komor a brali z chlévů dobytek. Krádeže potrvaly i potom, když pominuly bída a hlad. Zlodějské tlupy se zdržovaly nejvíce v lesnatém kraji kolej Uhlířských Janovic. Říkalo se tehdy, že v Žandově a Jindicích je poctivý člověk k nalezení jako bílá vrána. Nejobávanějším zlodějem byl Jan Vojta z Jindic, zvaný Kovařík. Býval chalupníkem, ale když r. 1774 nemohl pro velikou nouzi platit kontribuci a robotovat, byl mu odňat grunt a musil nádeničit. Chytil se krádeže a získal svému řemeslu dost tovaryšů. Na jeho dopadení bylo vysláno v roce 1794 vojsko, hajní, myslivci a zverbovaní sedláci ze všech okolních vesnic do sázavských lesů. Dopadli sice 11 zlodějů, ale Kovařík mezi nimi nebyl. Konečně jeho švagr ze strachu před bitím, slíbil, že jej vyzradí a tak byl Kovařík nakonec dopaden, spoután a s rukama k 'fasunkům' připoutaný, odvezen do Prahy a odsouzen k vězení na Špilberku.

Stalo se však něco neslýchaného. Kovaříkovi se podařilo z jara 1798 ze Špilberka uprchnout. Byla vypsána odměna 100 dukátů za živého a 50 dukátů za mrtvého, ale bezvýsledně. Spočátku se ukrýval u sedláka Kosa ve Křečhoři a též na věži žabonoského kostela kde i zvon ukradl a prodal. Na den Božího těla r. 1798 jej hledalo přes 500 vojáků a 3000 sedláků v okolí Sázavy a Rataj, ale marně. nakonec však svému osudu přece jen neušel a byl chycen v Bohouňovicích u rychtáře Vedrala, v těsném sousedství mé rodné chalupy. Známý písmák a kronikář, milčický rychtář Vavák píše ve svých 'Pamětech' o celé události následovně:

"Na den sv. Tří králů (r. 1799), když se najisto skrze jednu děvečku zvědělo, kde by Kovařík byl, pan vrchní kostelecký obeslal všechny myslivce a na míli okolo Kostelce rychtáře všech vesnic se sedláky, aby u večer v zámku kosteleckém byli. To když se stalo, v půlnoci všichni šli v největší tichosti do vsi Bohouňovic blíž Krut u Sázavy, jednu a půl míle od Kostelce a tam celou ves obvzláště pak statek rychtářův odstoupili a na hůru všedše, kdež on nad světnicí ze sena brloh udělaný měl, tam jej nalezli a chytili. Nalezena u něho též jedna dobrá flinta, jedny o jednom rohu podávky, dvě břitvy, dva talíře hliněné, též cop a pletenec na kadeře, neb on někdy jako myslivec v copě, někdy jako měšťan v krátkých zakroucených vlasech a někdy jako sedlák chodil. První, jenž ho chytil a popadl byl sedlák z Libic u Čes. Brodu jménem Stejskal.

Odtud svázaný spolu s tím rychtářem Vedralem po třetí hodině s půlnoci vezen byl na sa-

ních do Kostelce. Odtud podle dávného poručení samého knížete Aloise zpátky do Prahy. Dne 11. ledna v pátek byl přivezen do Ces. Brodu a druhého dne do Prahy. Cestou bylo plno diváků, neboť on od několika let takřka po celé zemi na slovo byl vzat. Dne 16. ledna jeho vyobrazení se prodávalo v Praze 1 kus za 10 krejcarů." (Kovaříkův obrázek jest ve Vavákových pamětech.)

Dne 8. dubna 1800 byl v Praze přečten Kovaříkovi rozsudek. Kromě obvyklého výročního výprasku karabáčem 20 let žaláře na Špilberku. Za 2 roky dne 5. dubna 1802 byl vezen z Prahy přes Č. Brod na kříž pouty spjatý pod dozorem 1 kaprála a 5 mužů ve voze se zbraní. Byla to poslední Kovaříkova cesta."

Lidové vyprávění hledělo vytvořit z Kovaříka zbojníka podle vzoru slovenského Jánošíka a ještě minulé generace o něm vyprávěly příhody hodně romantické a některé z nich byly během doby o století později přičítány loupežníku Babinskému. Věhlas Kovaříkův byl tak velký, že o něm byla vytištěna a po jarmarcích známou formou ukazováním nakreslených výjevů z jeho života předzpěvována a prodávána píseň o 27 slokách.

V písničce jsou ovšem raubířské činy loupežníka Kovaříka nadsazeny, neboť on nikoho nezabil a u selského lidu měl značnou oblibu, jak to naznačuje i sloka: 'Kdo se oněj zastává, neb o něm chválu vzdává, ať s ním bere na polovic co on dostává.' Vždyť i sama paní rychtářka Vedralová v sousedství mé rodné chalupy ho ukrývala na půdě a dávala mu stropem jídlo a rychtář Vedral, který byl osobností velmi váženou, mu sám obstarával falešné doklady - pas -, aby mohl uprchnout do ciziny. Jedině povídavostí služebného děvčete Kateřiny Procházkové se donesla zpráva o jeho úkrytu až na kostelecký zámek a zapříčinila jeho dopadení. Ačkoliv z vypsané odměny 100 dukátů Kateřina Procházková nic nedostala a nejednalo se tedy o zradu úmyslnou, přece upadla u okolního lidu v nemilost či opovržení, neboť se ani nevdala a ukončila svůj život bídně jako žebračka - zemřela v 62 letech roku 1836.

Po bedlivém prostudování vrchnostenských i soudních spisů je možno říci, že Kovařík byl skutečně českým zbojníkem, který bral bohatým a vykořisťovatelům a u venkovského lidu měl oblibu. Jako doklad uvádím krátký výtah z obsáhlého 'Kovaříkovského' materiálu: "Janu Roubalovi, šenkýři v plaňanské rychtě, někdo ukradl za ery 'volného působení' Kovaříka necky. Pochopitelně, že za pachatele byl označen Kovařík. Po čase dostal šenkýř 'cedulku' a v ní příkaz, aby si přišel pro necky k zámožnému sedlákovi do sousední vesnice, který je ukradl. Za trest si měl vyžádat od zloděje 50 zlatých a když mu je nezaplatí, uvidí co se mu stane. Šenkýř šel pro necky s mladíkem a skutečně je u sedláka našli. Zloděj sice zapíral, ale když nemohl říci, kdo mu je udělal, nebo kde je koupil, ke krádeži se přiznal. Šenkýř sice žádal za trest podle příkazu 50 zlatých, ale když sedlák úpěnlivě prosil, spokojil se s 5 zlatými a vraceli se zpět do Plaňan. Cestou je potkali 2 silní muži, jeden s puškou na rameni a ptali se, kde byli a kam jdou. Šenkýř vyprávěl příhodu o neckách a o cedulce. Na to ten ozbrojený řekl: Já jsem Kovařík a já ti poslal tu cedulku. Jednal jsi však velmi nesprávně, že jsi místo 50 zlatých vzal jen 5. Budiž ti to odpuštěno jen pro tvého otce, který pro mne mnoho udělal. Jdi ve jménu Božím."

Vypsaná odměna na dopadení Kovaříka 100 dukátů 'na pobídku obecného lidu pro budoucí pády' byla vyúčtována 5.9.1799 následovně; podle sdělení kouřimského krajského úřadu: *"Sdělujeme, že majestát na dopadení lupiče Kovaříka náležitě vypsal odměnu 100 dukátův a ráčil rozhodnouti, že z toho plukovní písař Poštolka, který zjevně skrz svoji chytrost k zatčení Kovaříka přispěl, dostat 40 dukátů, dále feldvébl Červený skrz uvěznění Vojty a Vedrala práci velmi ulehčil - 10 dukátů a ostatních 50 dukátů kosteleckému vrchnos-*

tenskému úřadu k individuelnímu rozdělení těm do Bohouňovic poslaným myslivcům a sedlákům má patřiti."

velmi rázovitou postavou z mých předků byl můj praděd Jan. Bojoval proti Napoleonovi v bitvě u Lipska na řece Elstře a zde byl také raněn. Když za půl dne třikrát byli rakouští kyrysníci hnáni proti Napoleonovým dragounům, nepřátelská šavle mu usekla kus nosu a vysloužil si tak přezdívku 'Beznoska'. Podle jeho vyprávění ani v té šarvátce v zápalu boje nevěděl, že je raněn, až když jeden místní boj prohráli a ujížděli před dragouny, teprve v jehličnatém lese zjistil, že je celý zakrvácený a bez špičky nosu. První obvaz si udělal sám. Seškrábal smůlu se stromu, dal na kousek plátna a přivázal na ránu. V lese, kde se na chvíli zarazili, přiběhl k němu jeho obrst, břicháč, a prosil praděda, aby mu půjčil koně, neboť jeho kůň pod ním padl. Praděd mu koně půjčil a protože musili zase ujíždět před Francouzi, chytil se sám za řemen koně a utíkal při něm. Obrst mu sliboval, že dostane vyznamenání a graciál za to, že ho zachránil.

Po válce bylo vyhlášeno, že se v Českém Brodě budou udílet vyznamenání a graciály. Praděd tam s radostí šel a nedočkavě čekal, až bude vyvoláno jeho jméno, ale v seznamu vůbec uveden nebyl. Šel tedy smutně domů a litoval, proč prý toho dědka tam nenechal. Byl prý na vojáky nedobrý.

Tak byl můj praděd jedním z těch, kteří se zasloužili o veliké vítědství protinapoleonské koalice a o nichž vrchní velitel Schwarzenberg napsal: K velikým událostem, které jsme zažili, nebylo by nikdy došlo, kdyby Čechové s bezpříkladnou houževnatostí a vytrvalostí, nehrozíce se žádných obětí, nebyli mohutně spolupůsobili k velikému a svatému cíli.

Když se praděd vrátil po napoleonských válkách nečekal jej lehký život. Vojenská sláva mu nedávala živobytí a proto se musil ohlížet po přirozeném způsobu obživy a tou byla zemědělská práce.

V době, kdy hledal Jan nevěstu, zemřel v Toušicích šenkýř Josef Kratochvíl a na hospodě s chalupou zůstala vdova Kateřina se 3 malými dětmi. Svatba byla na dosah ruky. Ženichovi nevadilo, že je nevěsta starší a navíc se třemi dětmi, nevěsta pak přimhouřila oči nad Janovým znetvořeným obličejem. Na závadu byla pouze různost náboženství. Jan byl evangelík a Kateřina katolička. Povolnějším se ukázal praděd. Vyznání víry učinil v krutském kostele dne 16.4. 1817 a již 6. května téhož roku byl svatba. Prababa Kateřina byla velmi pečlivou matkou, takže z dalších 10 dětí zůstali na živu 4 synové a 4 dcery, kteří značně přispěli k rozmachu rodu, a to nejen v Čechách, ale i v Chorvatsku ve Velkých Zdenicích, kam se 3 rodiny vystěhovaly před 90 lety a později jejich potomci emigrovali i do Ameriky.2)

Při svých pracích na výpiscích z matrik - které by se zdály svým obsahem při zběžném prohlížení jen suchopárnou snůškou dat - jsem se potkával se zápisy nejen bohatými na historická sdělení, ale i se zápisy s humorným jádrem. Několik jich uvedu na zakončení svého příspěvku.

A) Matriky byly nezřídka i pamětní knihou. Na deskách matriky Sedlčanské M-23-1-1 je zapsán následující mimořádný úkaz:

Anno 1693, 18. Augusti, přiletěly kobylky, jak noviny šly od vejchodní strany v houfích nevypravitedlných, houstěji nežli když sníh najvíce prší a ležely celej den okolo Sedlčan po polích a lukách na píď z tloušti a velký škody udělaly na obilí. Byly tak velký jako malík. Měly na hlavách jako zbroj a hemelínky, měly také čtyry křídla rozličně kropenatý, jako by nějaké litery se zdály a byly mezi nimi zelený, žlutý, sivý a jako modrý.

Odtud táhly přes vodu. Co by znamenati měly - Pán Bůh ví.

B) Ze staré sázavské matriky, která je uložena u okresního archivu v Kutné Hoře.

2) Obsáhlou a zajímavou prací jest rukopis Jindřicha Procházky 'Naši v cizině'.

1.) Z Choratic. Zápis ze dne 29.12.1695. Pokřtěn synáček jménem JIŘÍK z otce Václava VLASÁKA a matky ALŽBĚTY. Pokřtil Páter Anselmus.

Douška: Toto děťátko Jiříkem pokřtěno omylem. Baby nedajíce dobrého pozoru se stalo. Jsouce děvčátko, DOROTA její jméno jest.

Zápis nám pochopitelně nezychycuje, jak dalece byli rozčarováni neb překvapeni oba rodičové, když se jim po křtu z chlapečka vyklubala holčička Dorota.

2.) Z Bělokozel.

Dne 21. Máje ráno přišel Jan Šebesta, rychtář Bělokozelský a dal zprávu, že Markyta Zavitka u Nováka Joba zůstávající, někdy sloužící v klášteře, skrze svou lehkomyslnost dohonila sobě dítě, o kterémž žádného jiného otce pod zatracením duše své naříkati nemůže a neví, jenom lotra anebo bejka toho obecního Štěpána Šplíchala, pacholka u Primasa. Od křtu zapovědíno u Primasa, jakožto hospodáře Šplíchalového tolar. On odepřel, že čerta dá knězovi. Tak se povoluje zle dělati. Týž Šplíchal 31. Novembis zaplatil ten křest 6 grošů.

Také tento zápis je zajímavý. Nejenom tím, jak jadrně charakterisuje záletného pacholka, ale i tím, s jakou nevážností se staví zaměstnavatel nařčeného otce - primas městečka - vůči knězovi.

3.) Z Rataj n/Sázavou. 25. May 1659. Pokřtěno dítě.

otec: Jíra, pacholek ovčácký, lotr.

matka: Anna Rynda, tolikrát kurva, an svého muže živého má.

Kmotři: vojáci od Charvátského regimentu a Jakub Procházka, švec z Rataj.

Také v tomto případě častuje písař matriky (zdá se, že to byl sázavský kantor) nemanželského otce a záletnou matku málo lichotivými přívlastky.

A nakonec ještě tragikomický zápis z fary v Solopiskách:

12. Maje 1652.

Potvrzen v stav svatého manželstva MARTIN TESAŘ, maje věku svého 103 letha, s DOROTOU, též letitou z Hrádku.

Ženich spadl v noci ze žebříku, umřel jest a druhý den pochován.

Tento tragický závěr kuriosní svatby potvrzuje i zápis v matrice zemřelých: 13.5.1652 pohřben MÁRTIN TESAŘ upadše z žebříku. Pochován v Solopiskách.

POZNÁMKY BADATELŮ

VOLBORTH, Carl Alexander von: Heraldik aus aller Welt in Farben - von Anfängen bis zur Gegenwart. 265 s., 998 obr. v textu, vesměs barevných - Berlin, Universitas Verlag 1973.

Západoberlínské nakladatelství Universitas vydalo německý překlad dánské publikace Alverdens Heraldik in Farver (Politiken Forlag A/S, Kopenhagen 1972), populární encyklopedické dílko, jakýsi mezinárodní průvodce po všech odvětvích heraldiky, který dosud chyběl. Jsou zde zachyceny nejenom slovem, ale především obrazem, podle jednotlivých národních heraldik a s hojností charakteristických příkladů pro tu či onu zemi, její státní, zemskou, městskou, cechovní i rodovou heraldiku, a to od vzniku až po současnost. Je proto možné též publikaci nazvat základní učebnicí srovnávací heraldiky.

Úvodní část je věnována vzniku, vývoji a základům heraldiky, jejím pravidlům a symbolice. Výklad je poutavý, jasný a názorný s hojností příkladů.

Hlavní část publikace je věnována národním heraldikám jednotlivých států Evropy, dále Kanady, USA, Australie a některých států Jižní Ameriky a Afriky. Jsou zde vybrány typické příklady státní, zemské, městské i rodové heraldiky. Na str. 124 pod heslem Böhmen je v barevném provedení současný státní znak ČSSR, dále zemské znaky Čech a Moravy ze 14. stol městský znak Prahy a rodový erb polního maršálka hraběte Josefa Václava Radetzkého (1766-1858). Textová část o české heraldice je chudší; je zde jen odkaz na heraldiku rakouskou a německou. Polské, uherské a ruské heraldice je však věnována velká pozornost.

Závěr publikace je zpracován jako dodatek pro německé vydání a je věnován německé heraldice městské a zemské, jak současné, tak i býv. něm. císařství, a rakousko-uherské monarchie. Tuto závěrečnou část zpracoval přední západoněmecký odborník Dr. Ottfried Neubecke

Pavel Patejdl Vřesovice, o. Prostějov

VZPOMÍNÁNÍ PROF. FR. NAVRÁTILA

Dne 12. listopadu letošního roku dožije se sedmdesáti let senior českých rodopisců a zasloužilý archivář, prof. František Navrátil. Uveřejněním jeho vzpomínek posílá GHSP svá nejsrdečnější přání vzácnému člověku, jehož jméno už splynulo s pojmem jihočeské regionální historiografie.

'Polední zrání:
Pokolení táhnou za pokoleními v jeho vítězné hudbě . . . jako pochody vojsk . . . '

Jestliže začínám tuto svou zpověď k Tobě, milý čtenáři, úryvkem z básně Otakara Březiny (Větry od pólů), tu nemohu nevzpomenouti jiného z předních českých básníků, 'básníka domova' Josefa Václava Sládka (1845 - 1912), který napsal a r. 1889 vydal sbírku básní 'Selské písně'. Tu věnoval svému tchánovi Aloisu Nedvídkovi (nar. 1825), otci své prvé ženy Emilie, který byl tehdy purkmistrem v mém rodišti Počátkách. V uvedené sbírce je zařazena báseň, v níž stojí psáno:

' Tři rody u nás platí jen,
to otec, syn a děd,
to je náš celý rodokmen:
kořen a strom a květ.

A naše paměť nejde dál,
ni naděj v příští čas,
než aby děd co zachoval,
syn synovi zas dal.

Co bylo, může říci nám
jen u hřbitova věž,
děd zapomenut leží tam,
nás zapomenou též ...'

A podobně vzpomínám si na jeden z feuilletonů spisovatele Karla Horkého, který jsem četl koncem let dvacátých v časopisu 'Fronta' v dušičkovém týdnu. Horký píše v něm, jak stál v den památky Dušiček se svým synkem u hrobu svého otce, jak na něho s vděčností vzpomínal, avšak jeho synek byl nepokojný a naléhal na něho, aby už šli. On ho tehdy napomenul a pravil: "A což nevíš, kdo zde odpočívá? Zde je pohřben můj otec, tvůj dědeček." Chlapec však svého dědečka nikdy nepoznal, necítil nijakého pohnutí ani zájmu či zvláštního vztahu, leč po chvíli se zeptal: "A kde odpočívá Tvůj dědeček?" Tím uvedl svého otce do rozpaků, neboť on sám to nevěděl a nemohl dát na to chlapci správnou odpověď.

A myslím, že kdybych se zeptal i Vás, milí čtenáři, že by mnozí z Vás se octli u svých pradědů v podobné situaci jako spisovatel Karel Horký, že by neznali jejich data narození a úmrtí, nad tož místa jejich pohřbení.

'Co víme o bratřích a přátelích,
co o své milé, i když je sám smích?
I o svém otci, mátce, stále víc
my všechno znajíce, neznáme nic.'
Jevgenij Jevtušenko, Verše
(Kulturní tvorba, 24. 1. 1963)

Je třeba si připomenouti, že uvědomění rodových vztahů náleží k plnému lidskému životu a že zaujalo už v dávnověku mysl člověka, když jeho duch od všedních starostí o obhájení prostého živobytí se obracel ponenáhlu k myšlení abstraktnějšímu. Jakmile si člověk začal uvědomovat rozdíly dobové a rozlišoval přítomnost od minulosti, počínal myslit historicky. Vzpomínal svých rodičů, kteří mu dali život a chránili ho v bezbranném mládí, i předrodičů, o nichž slýchal vypravovati, a maje v úctě své starší, položil základ ke kultu předků, s nímž se setkáváme téměř u všech národů. Uvědomění dějinné se dostavilo až na pozdějším vývoji duchu lidského, a jestliže František Palacký správně připomíná, že dějepis je vůbec prvním plodem osvěty národů, lze dodat, že vyrostl na základě rodopisném. "Genealogii znali lidé dříve než historii", tak to napsal už

r. 1788 Johann Christoph Gatterer ve své učebnici genealogie, první na světě.
Bible, četnými výčty rodových posloupností je dokladem, jak genealogické chápání dějin proniklo myslemi starých národů. Rovněž to dosvědčuje antické bájesloví a starověké dějepisectví Řeků a Římanů. Také středověké kroniky nejsou nic jiného než připětím dějinných událostí na kostru rozrodů jednotlivých panovnických a šlechtických rodin. Tato historiografie není však ještě uvědomělým bádáním rodopisným, neboť v prvé řadě sleduje cíle praktické v otázkách práva nástupnického a práva dědického. Silné uvědomění feudálně stavovské již vykazuje na počátku 14. věku náš kronikář Dalimil, praktické cíle sledoval Karel IV, když dal za svého panování jednu ze síní na Karlštejně vyzdobit nástěnnými malbami, znázorňujícími posloupnost lucemburských předků. Malby tyto odvozovaly ovšem smyšleny původ Karlův od hrdinů trojánských přes osobnosti mythologické i biblické ke Karlu Velikému a odtud přes vévody Brabantské na Lucemburky. Vynikala tu při tom snaha oslavná a snaha dokázati oprávnění vévodů Lucemburských na korunu Svaté říše římské národa německého. S podobnou tendencí se setkáváme též u Jihočeského rodu pánů z Rožmberka, kteří s odvoláním na italský rod Ursinů, mající ve znaku rovněž pětilistou růži, odvozovali svůj původ od Aenea, jenž uprchl se svým otcem Anchysem a synkem Askaniem z hořící Troje a usadil se v Itálii. Získáním tohoto bájného rodokmenu získali Rožmberkové co nejstarší šlechtický rod v Čechách přední místo na sněmu zemském, o něž zápasili s pány z Plavna.

Jinak rodopisný zájem mezi šlechtou lze sledovat od 15. století; měl jim sloužit především k průkazu, že jednotlivec po otci i po matce pochází z lidí dobrých, t.j. šlechticů. I když opomineme řadu výstřelků rodopisných, jako u pánů z Hradce, z nichž pan Adam z Hradce (zemř. 1596) sledoval své předky vévody Minsterberské až k praotci Adamovi v ráří, nebo u pánů ze Šternberka, kteří odvozovali svůj původ od Baltazara, jednoho ze tří Svatých králů, musíme přiznat, že v 16. století byl dán u nás základ ke genealogickým znalostem přesným rozlišením rozrodu a vývodu.

Velkého rozmachu doznal rodopis dílem polského emigranta u nás Bertoloměje Paprockého z Hlohol v letech 1588-1609, avšak nad něho vynikal jeho vrstevník Václav Březan, archivář a knihovník rožmberský, zprvu v Českém Krumlově a po roce 1602 v Třeboni. Václav Březan, o němž končí zprávy rokem 1618, je pro svou dobu skutečným zakladatelem českého vědeckého rodopisu, i když se pro dobu starší neuvaroval mylných zpráv. Jeho rodopisné práce o celé řadě šlechtických rodin, jako byli Šternberkové, Švamberkové, Šlikové z Holejče, Olbramové ze Štěkře, jsou zpracovány na podkladě historického materiálu a kriticky. Sám nikdy nevěřil pověsti o původu Rožmberků, jejichž historii o třech dílech zpracoval. Z tohoto díla se však zachoval jen stručný výtah a německé, cizí zpracování; jako poslední dva díly napsal v letech 1610-1615 Život pana Viléma a Život pana Petra Voka z Rožmberka.

Nástupců Paprockého a Březana v rodopisné práci bylo pak už po třicetileté válce celá řada. V mých jižních Čechách Jindřichovým Hradcem a později Krumlovem se jen mihl světlý zjev Bohuslava Balbína, jenž nám zachoval ve svém obrovitém díle mnoho rodopisného, dnes ztraceného pramenného materiálu. Zato nemůžeme v 18. století opomenout rodopisce Petra Kašpara Světeckého (1708 - 1788), jenž byl v letech 1746 - 1753 třeboňským místoarchivářem. Zůstaly po něm v archivu čtyři veliké rukopisné folianty, jež měly býti základem rozsáhlého díla, nesoucího název: 'Rafika česká na bezpečné historicko-genealogické paměti ukazující'. Ve foliantech jsou opisy četných listin a spisů dnes již nedochovaných a též záznamy z vyprávění pamětníků. A bylo to právě v 18. století, kdy osvícenstvím vzbuzený zájem o vě-

decký dějezpyt nezůstal bez příznivého vlivu na vývoj rodopisu a heraldiky, jež se staly obecně uznávanými pomocnými vědami historickými. Základ k vědeckému modernímu rodopisu položil pak František Palacký a pěstoval jej též Václav Wladivoj Tomek. Největších zásluh v minulém století o rodopis si však získal táborský a pak v Písku žijící prof. August Sedláček (1843-1926), jenž výsledky své rozsáhlé práce publikoval v Hradech a zámcích a v Ottově slovníku naučném a pozůstavil též v rukopisné pozůstalosti v Historickém ústavu ČSAV v Praze, nyní Ústavu čsl. a světových dějin.

Zde končím svůj poněkud snad delší úvod, pojednávající všeobecně o rodopisu, a přecházím k vlastnímu jádru tohoto článku, v němž jsem hleděl zachytit své vzpomínky na to, kdy a jak jsem přišel s rodopisem do styku. Je to vlastně část mých pamětí, kterou jsem v rychlosti načrtl na papír pro své budoucí potomky i pro Vás, milí čtenáři, a zároveň abych ukázal, jak prostředí má vliv na osud, resp. na další životní běh člověka.

S rodopisným zájmem setkal jsem se již ve svém rodišti. Narodil jsem se 12. listopadu 1903 v jihočeském městě Počátkách, kteréž neslo přízvisko 'město starožitné' a honosilo se ve starých topografiích, že bylo rodištěm barokního vlasteneckého historika Tomáše Pešiny z Čechorodu. Můj otec PhMr Dominik Navrátil (1852-1927) zabýval se v mladších letech ze záliby historií rodného města, měl četné výpisky ze starých městských knih jakož i z matrik počáteckého děkanství a z fondu právovárečného měšťanstva. Na základě jich napsal a v rukopise zanechal práci "O obyvatelích a domech v ohradě města Počátek v druhé polovici 16. a v 17. století", kde jsou vypsáni majitelé 31 domů na hlavním náměstí s jejich osudy a rodinnými vztahy. Rád vzpomínám, jak nám dětem v zimě za večerů při světle petrolejové lampy předčítal své zápisy, a nám se zdálo, jako by ty dávno zašlé postavy křísil k novému životu. Pro svůj dům čp. 15 a pro dům svého bratra Františka čp. 9 sestavil tatínek přehledy majitelů a dal je vypsati na stěny v dolních síních v obou domech. Ve svých písemnostech měl můj otec také tři počátecké rozrody, a to rodu Navrátilova od r. 1692, sestavený počáteckým děkanem Dr Augustinem Svobodou (zemř. 1880) a rodu Skallova, z něhož pocházela moje babička Františka Navrátilová, od r. 1675. Třetí se týkal rodu purkmistra Jana Trnky, jímž se mělo prokázati příbuzenství s rodinou Dvorských, když se o Trnkovské studentské stipendium ucházel Viktor Dvorský, pozdější universitní profesor (nar. 1882).
Taktéž ze strany matčiny, jež byla dcerou počáteckého kupce Felixe Františka Barthella, se jevil zájem o rodopis, ježto dva z bratří mého děda se ucházeli o přiznání predikátu z Weidenthalu. Třebaže domněnka o souvislosti těchto dvou rodů byla postavena na pochybeném základě shody příjmení, přece jen vzbuzovala v rodině rodopisný zájem. Rod Barthellů z Weidenthalu pocházel ze Zhořelce v Lužici a opis jeho nobilitační listiny si pořídili moji předkové, aby na jejím základě se domáhali uznání rodové souvislosti, aniž tuto mohli prokázat. Jak sám jsem později zjistil, pocházel rod mých předků z matčiny strany, usedlý v Čechách od konce 18. stol., z městečka Grünfeldu ve Wittemberku, a můj praděd, usedlý od r. 1840 na domě čp. 135 v Počátkách, se vlivem své manželky Marie rozené Kocourkové z Neustupova zcela počeštil. Však prý mu to ve vysokém věku ještě vyčítala: "Mohla jsem si vzít hezkého, myslivečka kudrnatého a vzala jsem si Němce." Jméno Barthell, česky Bartoš, či Barták, pochází od jména Bartolomeus. Nejstarší známý člen rodu se též jmenoval Bartolomeus Bartel a mám jako památku na něho obrázek představující umučení svatého Bartoloměje.

Díky mému učiteli na měšťanské škole v Počátkách, Bohumilovi Kučerovi (1877-1962), pozdějšímu menšinovému školnímu inspektoru, který dožil svá léta na odpočinku v Poděbradech, byl ve mně upevněn v rodině již probuzený zájem o historii. Odborný učitel Boh. Kučera náležel k těm učitelům, kteří si dovedou získat lásku a vděčnou paměť svých žáků. Jeho oborem byla čeština, dějepis a zeměpis. Zvláště české dějiny dovedl nadšeně vykládat, a stopy jeho učitelské činnosti zůstaly u jeho žáků hřejivé a jasné. Byl zároveň správcem počáteckého městského archivu a musea a v hodinách dějepisu seznamoval nás s dávnými prameny, s listy, listinami a pečetěmi, a tak nás názorně sbližoval s minulostí.

Ve školním roce 1915/16 ve svých 12 letech jsem se dostal do gymnasia v Jindřichově Hradci, abych tak vstoupil ve šlépěje svého otce a svých strýců a získal vyšší humanistické vzdělání. Počátky měly k Jindřichovu Hradci jakožto k nejbližšímu většímu městu přirozený spád, i když tam podle politického správního rozdělení nepatřily. Příslušely tam však v minulosti jako poddanské městečko pod světskou vrchností pánů z Hradce a Slavatů od r. 1389 plných 300 let a pod patronátem otců Jesuitů až do r. 1773, a tak dějiny Počátek po mnohé stránce jsou spojeny s dějinami jindřichohradeckými.

Jindřichův Hradec na mne působil podmanivým kouzlem starodávnosti, ať už to bylo samo gymnasium umístěné v bývalém jesuitském semináři anebo můj studentský 'kvartýr' ve starém koželužském domě u Příhodů v ulici Pod hradem na Nežárce, a navíc k tomu přistoupil v roce 1919 zámecký archiv.

Když jsme v roce 1919 jako studenti byli v kvartě, tehdy ke konci školního roku zavedl náš profesor češtiny Dr Václav Mostecký na prohlídku černínského archivu, jejž spravoval nezapomenutelný archivář P. František Teplý, oblíbený pokrokový kněz a pozdější autor Dějin města Jindřichova Hradce (1867-1945). Ten nás provedl početnými archivními místnostmi, jež skrývaly vedle starých písemností též četné museální předměty, a když se s námi loučil, tehdy nám připomněl, že kdo z nás by měl zájem, že může přijíti a že případně může zde nalézti leccos zajímavého z minulosti své rodné obce anebo ze života svých předků. A já ten zájem měl.

Na počátku příštího školního roku využil jsem tohoto pozvání a za doprovodu svého staršího kolegy oktavána Josefa Pelikána, rodáka z Kumžaku (1900-1956), vydal jsem se do archivu. Byv již předem ohlášen, byl jsem vlídně p. archivářem přijat a dostal jsem ke studiu písemnosti z oddělení panského archivu pod sign. 5AS, totiž písemnosti týkající se měst a městeček na bývalém panství, a z nich opět ty písemnosti, jež měly vztah k mému rodnému městu. Tak splnilo se moje dávné přání, totiž poznati něco více z minulosti Počátek než dosud bylo všeobecně známo.

Rád jsem pak docházíval do archivu zvláště v zimních měsících, když ve velikých kachlových kamnech hořelo dříví a ve studovně bývalo útulné teplo. V tom starodávném prostředí jsem pročítal dávné písemnosti a čerpal tak ze studnice, z níž historie a rodopis čerpají své prameny. Do starého českého písma jsem se brzy začetl, poněkud hůře to šlo s písmem německým, tu jsem musil počítat s vlídnou pomocí páně archivářovou. Za jeho laskavého vedení seznámil jsem se už jako gymnasista s odbornou historickou a rodopisnou literaturou, s Pekařovou Knihou o Kosti a se Šustovými Dvěma knihami českých dějin.

Do zámeckého archivu jindřichohradeckého docházeli též zájemci o rodopis, a pamatuji se na jednu historku, jíž jsem byl svědkem. Přišel do archivu jeden z místních občanů a byl by se rád něco dozvěděl o svých předcích. Pan archivář mu přislíbil, že se podívá, kde by se co dalo nalézti, a když náš občan přišel po druhé, pravil mu: "Milý příteli, mohu Vás

ujistit, že Vaši předkové byli dobří a pořádní lidé, neboť jsem tu o nich celkem nic nenalezl. Za to o těch, kteří cokolivěk provedli, máme tu spoustu vyšetřujících a soudních spisů."

Do archivu jsem docházel i když p. archivář F. Teplý v roce 1923 odešel do důchodu a usadil se v Malenicích. Zámecký archiv po něm převzal jako archivář P. Ondřej Franta. Výsledkem mé první archivní práce jsou opisy spisů ve dvou, v tuhých deskách vázaných knížkách a celá řada opisů na papírech formátu archového a osmerkového, z nichž jsem již mnohé použil průběhem let pro své práce o Počátkách.

Nelze pominouti, že ve vyšších třídách jindřichohradeckého gymnasia velmi na mne působil svým jasným a poutavým výkladem náš profesor historie a zároveň profesor třídní Josef Lamač (zemř. 1958), takže po maturitě r. 1923 měl jsem poměrně snadné rozhodování a dal jsem si zapsati studium historie a zeměpisu na Karlově universitě v Praze.

Vedle obou dvou hlavních oborů jsem poslouchal též pomocné vědy historické u prof. Dra Gustava Friedricha, jenž býval též žákem jindřichohradeckého gymnasia, a u prof. Dra Václava Vojtíška přednášky z archivnictví. Po složení státních zkoušek, ježto nebylo míst pro vyučování na středních školách, pracoval jsem na pořádání písemností města Zlína, uložených tehdy přičiněním Doc. Dra K. Stloukala v archivu Národního musea v Praze, a při tom jsem se rovněž setkal s otázkami rodopisnými.

Když pak koncem roku 1933 bylo vypsáno místo archivářské ve schwarzenberském archivu v Třeboni, přihlásil jsem se o ně na doporučení svých profesorů Jos. Pekaře a Jos. Šusty. Místo, o něž bylo asi pět žadatelů, bylo mi přiřčeno, a tak dne 30. dubna 1934 jsem se definitivně rozloučil s Prahou a ohlásil svůj nástup v Třeboni, kde jsem byl už před tím dne 27. prosince se přihlásit co uchazeč.

Jako před lety Jindřichův Hradec, tak nyní i starodávná Třeboň zapůsobila na mne svým kouzlem, a nad to se mi zdálo, jako bych v ní už kdysi žil a jako by mně byla druhým rodným místem. Především mne však upoutal proslulý třeboňský archiv a jeho bohaté písemné zdroje. Byl to jeden z mála feudálních archivů po léta odborně spravovaných. V 19. stol. byl to archivář Theodor Wagner (1818-1892), jenž stál v jeho čele. Byl sice samoukem, avšak podle uznání odborníků byl v archivářské praxi mužem znamenitým, a v archivu pracoval plných padesát let. Jeho specielně rodopisnými pracemi byly studie o dějinách Vítkovíců a o pánech z Krumlova. Po Wagnerově odchodu z třeboňského archivu byl pověřen jeho vedením archivář František Mareš (1850-1939), vynikající odborník a historik širokého rozhledu. Jeho literární činnost vykazuje na 100 čísel vydaných tiskem a osm obsáhlejších rukopisů. Z prací, jež se přímo týkají rodopisu, třeba uvésti rodopisné heslo 'ze Schwarzenberku' v Ottově slovníku naučném (XXIII, 1905, str. 83-93) a specielní rodové tabely schwarzenberského rodu z roku 1886.

Když jsem se v květnu 1934 dostal do třeboňského archivu, byl vrchním archivářem Dr Antonín Markus (1886-1969), jenž se byl stal přednostou r. 1925, kdy odešel po více jak padesátileté službě jeho tchán, archivní rada Dr h.c. František Mareš do důchodu. Zástupcem Markusovým byl archivář Václav Hadač, jeden z prvních absolventů Státní archivní školy v Praze. Místo archivního asistenta zaujímal tam krátký čas Jan Lintner, rodák soběslavský (nar. 1909), o němž Dr Markus říkával, že je 'archivarius natus'.

V archivu třeboňském jsem se dostal, možno říci, do střediska rodopisné práce. Dr Antonín Markus měl rodopis ve zvláštní oblibě. Byl jedním ze zakladatelů Rodopisné společnosti

čsl. v roce 1929 a poznal jsem jej na zakládajícím shromáždění této Společnosti v Praze. Tehdy však mne, jak se říká, ani ve snu nenapadlo, že se stane jednou mým představeným. Domnívám se, že k založení Společnosti došlo hlavně z jeho podnětu, on byl též redaktorem prvých ročníků Časopisu Rodopisné společnosti čsl. Tuto funkci, přijav mne zprvu za spoluredaktora, mně ročníkem XI. zcela postoupil. Celkem vyšlo, brzy však za změněné redakce, 17 ročníků časopisu, který svým obsahem skýtá bohaté poučení pro rodopisce po všech stránkách, klada při tom hlavní důraz na rodopis občanský. Společnost sama trvala do roku 1947. V ročníku VII/VIII, 1937 vyšla též moje nejobsáhlejší rodopisná studie: Rod básníka Otokara Březiny. Bylo to rozšířené a poznámkami doplněné vydání mé rodopisné studie, jež v roce 1928 u příležitosti 60. výročí narozenin básníkových byla otištěna v knížce Dra Antonína Veselého. Dr A. Veselý, spisovatel a redaktor Pražských novin, byl pověřen, aby napsal jubilejní studii o O. Březinovi, a chtěl tam zařadit též stručnou zprávu z dějin rodu. Týž obrátil se na doporučení ředitele Státní tiskárny, rady Dra Karla Eysita na mne jako na rodáka počáteckého. Rád jsem vyhověl a k práci té mi vhodně posloužila rodopisná příručka Dra A. Markusa; Rodinná kronika, vydaná před dvěma roky. A poněvadž do knížky se z mé práce dostal jenom dvoustránkový výtah, zaslal jsem svou práci v rukopisu básníkovi k narozeninám přímo. Její obsah, jak sděloval svému příteli, počáteckému lékárníkovi Jos. Pancířovi, byl pro něho úplně novým poznáním. Rod Jebavých, z něhož O. Březina pocházel, přišel do Počátek počátkem 18. století. V matrikách počáteckého děkanství bylo lze dobře jej sledovat od té doby až do 20. století. Je zajímavé, že s rodem Jebavých byl pokrevně spřízněn rod Fáčkův, z něhož vzešel deklarant notář František Fáček (1826-1889), a dále rod Dvorských, jehož členem byl Dr Viktor Dvorský, universitní profesor (1882-1960).

Do třeboňského archivu docházeli vážní genealogičtí pracovníci, jako spisovatel Josef Pilnáček, autor četných rodopisných prací, z nichž zvláště je známá kniha Staromoravští rodové, německý rodopisný badatel Dr J.F. Umlauf, schwarzenberský lesmistr Emil van der Abeele, žijící tehdy v Českém Krumlově na odpočinku. Jeho vzorná rodopisná sbírka je nyní uložena v pobočce Státního archivu v Českém Krumlově. Těch vážných zájemců byla celá řada a nelze je zde všechny uváděti, avšak obraceli se na archiv někdy též fantastové, kteří by si byli přáli, aby jim byl dokázán šlechtický původ. Bylo to krátce po mém příchodu do archivu, když i jeden z vážných vědeckých pracovníků z Prahy s odkazem na podobné znění svého příjmení s Petrem Vokem žádal o zjištění, že jest nemanželským synem Petra Voka, a jiný zase rolnického původu z nedaleké vesnice byl by rád zjistil, že pochází z italského šlechtického rodu 'á Ponte'. Ve starých pozemkových knihách a urbářích jsem bezpečně zjistil, že jeho předek se jmenoval Konrád, Kunrád, a pak úpravou některých písmen a záměnou začátečního písmena 'K' na 'P' vzniklo příjmení Punda, jehož užíval. Předpokládám, že byl tímto zjištěním velmi zklamán.

Jinak v úředním jednání se dokončovalo zjišťování, jak který lesnický rod je dlouho ve schwarzenberských službách, což byla z části též rodopisná práce. V některých případech (rod Friedlův) se došlo až ke 200 - 250 letům. Značné zaneprázdnění úřední agendě přineslo v letech 1938 - 1944 zjišťování arijského původu, zvláště u německých občanů. Pokud jejich předkové byli usedlí na schwarzenberských panstvích anebo byli ve schwarzenberských službách, bylo lze dojíti do počátku 18. století, ba někdy i do poloviny století 17. Jedním z takových případů bylo zjišťování původu Nedbalova rodu, jehož členové bývali svým povoláním často schwarzenberskými sládky. Z takového sládkovského rodu pocházel též hudební skladatel Oskar Nedbal.

Jako specielní pomůcka rodopisná konal dobrou službu lístkový schematismus schwarzenberských zaměstnanců, pořizovaný příležitostně z osobních spisů registratur jednotlivých panství, resp. velkostatků, a navíc i sbírka úmrtních oznámení. Pro starou dobu rodopisu šlechtického bylo lze s výhodou použíti knižního abecedního rejstříku k tzv. Marešovým historickým regestům, jdoucího do roku 1450.

Jak jsem se již zmínil, mojí první skutečnou rodopisnou studií byla práce Rod básníka Otakara Březiny, leč již před tím jsem psal drobná rodopisná hesla za svého pobytu v Praze do Masarykova Naučného slovníku, jehož výkonným redaktorem byl Dr Bohumír Lifka. Nejdelším příspěvkem toho druhu bylo heslo 'z Lobkovic', závislé převážně na témže heslu v Ottově slovníku naučném a doplněné jen nejnovějšími daty. Do skupiny mé soukromé rodopisné práce, též finančně na svou dobu nejvýnosnější, se zařadila studie o rodě mého známého, Jana Janků z Počátek v letech 1943-1944. Tento můj známý, povoláním cukrář z Počátek, velmi na mne naléhal, abych mu napsal rodinnou kroniku a sestavil rodokmen.

Pustil jsem se tedy ve volném čase do práce jak v matrikách počáteckého děkanství, tak také v pozemkových knihách v zemském archivu v Praze, v městském archivu počáteckém a panském žironickém. Použil jsem též zvláštního tištěného dotazníku, vypracovaného podle návrhu Dra A. Markusa, a rozeslal jej širšímu okruhu příbuzných Jana Janků. Výsledkem práce byla kronika, začínající zjištěním členů rodu ve vsi Choluné, a to již v polovině 16. století, jakož i vývod rodový a přehled majitelů domu čp. 51 v Horní ulici v Počátkách. Honorář jsem si nestanovil, ale dostal jsem odměnu opravdu tučnou: 5 kg vepřového sádla.

V květnu 1945 skončilo moje archivářské zaměstnání a pobyt ve Třeboni, na což obojí vždy rád vzpomínám, a s platností od 1. června toho roku byl jsem přeložen do ústředního archivu v Českém Krumlově, kde jsem už v letech 1942 až 1944 vždy po část roku byl pracovně nasazen. Pro sžití s českokrumlovským prostředím, i když jsem si toto město, možno říci, zamiloval, bylo zapotřebí delšího času. Necítil jsem se zde jako doma a dlouho mi zde vadil bývalý cizí živel, snad proto, že jsem zde prožil část svého života v okupační době, kdy Český Krumlov byl přičleněn k župě hornodunajské.

Jinak upoutal mne bohatý ústřední schwarzenberský archiv a cenná zámecká eggenberskoschwarzenberská knihovna, jež byla s ústředním archivem pod jednou správou. Tím, že ústřední archiv obsahoval fondy všech schwarzenberských panství a velkostatků, poskytoval též rozsáhlé možnosti k rodopisnému studiu. Stejně jako v Třeboni má krumlovská pobočka dnes založený lístkový schematismus a lístkový rejstřík tří nejstarších farních matrik ve vztahu k zaměstnancům panství. Všeobecně velmi cennou archivní pomůckou a tudíž také pro rodopis je rozpis všech archivních rešerší za dobu téměř 100 let. Pomocí tohoto rozpisu se ušetří archivářům a badatelům velmi mnoho práce.

Ovšem s novými úkoly poklesl zájem o rodopis, jenž byl jako by odsunut na vedlejší kolej. Sice v každém roce se vyskytlo nějaké rodopisné zjišťování, ale jenom drobnějšího rázu. Jednou z větších rodopisných studiích bylo pátrání po předcích univ. prof. Dra Jílka-Oberpfalzera, kteří pocházeli z vesnic na panství českokrumlovském. Byla to práce zajímavá, poněvadž bylo jí lze dokázat, že bývalé šlechtické archivy neobsahují pouze rodopisné prameny pro feudály a jejich úředníky, nýbrž v hojné míře i pro jejich poddané, ba i pro podruhy, bezzemky a pastýře, jako tomu bylo v případě Oberpfalzerova rodu, jejž bylo lze sledovat až do poloviny 17. století.

Poslední dobou zase častěji obracejí se na mne moji známí a někdy i zcela cizí lidé osobně s rodopisnými dotazy a já pokud mohu, rád jim vyhovím. Zároveň však jim dávám tyto rady: Kdo se chce zabývati rodopisem, má míti k němu vrozený anebo třeba i bezděčně vypěstěný

zájem, má se naučit čísti staré písmo a nezbytně míti znalost němčiny, musí si býti vědom, že musí postupovat při zjišťování od přítomnosti do minulosti a nikoliv, jak by mnozí chtěli, od minulosti do přítomnosti. Při tom je nutné, aby si opatřili aspoň základní znalosti rodopisu asi v tom rozsahu, jak je obsahuje populární úvod do studia rodopisného, 'Rodinná kronika' z roku 1926 a později od téhož autora Dra Antonína Markusa 'Příručka rodového kronikáře' (1938). Je skutečně škoda, že v nedávné době nedošlo k novému, přepracovanému a doplněnému vydání této vskutku instruktivní příručky, a to pro neporozumění dědiců autorských práv. Když se v roce 1968 zakládala nová Genealogická a heraldická společnost, s povděkem jsem to uvítal. Účastnil jsem se její ustavující schůze v Národním museu v Praze dne 5. března 1969, abych i tu přednesl vzpomínku na onoho z předních pěstitelů rodopisu naší doby, třeboňského vrchního archiváře Dra Antonína Markusa. Zároveň jsem se přihlásil za člena a odběratele Listů.

Dne 31. prosince 1972 vstoupil jsem do důchodu po 40 leté archivní službě, kterou jsem zastával od 1. listopadu 1932 a do níž byla zahrnuta též práce rodopisná. Bývalo tomu tak dříve a stává se tak mnohdy i nyní, že odborní historikové pohlížejí na rodopis, právě že jej často provozovali lidé bez odborného vzdělání, trochu pohrdavě, avšak neprávem. Vždyť i laik rodopisec, třebas by pracoval jen o dějinách svého rodu, je nucen seznámiti se s historickou literaturou a vniknouti do původních pramenů, a tak z prvotního zájmu o dějiny vlastního rodu dochází k širšímu zájmu o dějiny vlasti a národa. Naučí se dívat na dějiny svého národa skrze dějiny svého vlastního rodu a lépe než kdo jiný ocení platnost slov básníka O. Březiny, že národ je společenství živých, mrtvých a nenarozených (Sbírka essayů: Hudba pramenů).

A poněvadž jsem začal své rodopisné vzpomínky básnickým citátem, končím je též básní ze sbírky 'Co život dal' od Jaroslava Vrchlického, kterýž jen jinými slovy vyjadřuje totéž co Otakar Březina:

'Není možná strhati všecka pouta,
jež nás víží dědictvím k dávným dědům,
není možná zapříti staré světy,
nové kde pučí.

Vždyť jsme jedno. Odvěký dlouhý řetěz,
v krvi naší pravěká síla bují,
jeden taj nás objímá, dáví škrtí,
v kterém jsme bratři.

Taj to hrobů, kterých byl's věrným strážcem,
z nichž se vždycky obrodí nový život,
věčný přechod, hádanka nevyzpytná
Žití a Smrti!'

Místo podpisu přičiňuji pak svůj archivářský znak, jejž mi podle vlastní invence bez mého zásahu vytvořil přítel architekt Břetislav Štorm krátce před svou smrtí. Použil jsem ho v roce 1970 k výzdobě své novoročenky. Těch pět růží vykládám jako pět mých měst, mezi něž jsem rozdělil svůj životní běh: POČÁTKY, JINDŘICHŮV HRADEC, PRAHA, TŘEBOŇ, ČESKÝ KRUMLOV.

Těch pět růží v klenotu lze vysvětliti též jako pět mých osudových žen: Matka, sestra, žena a dvě dcery.

Český Krumlov dne 1. srpna 1973.

Viktor Palivec

JOSEF JUNGMANN
(Genealogická miscela)

Dne 16. července 1773 narodil se v Hudlicích na bývalém panství křivoklátském Josef Jungmann, jazykovědec, překladatel, literární historik, básník, ale především přední národní buditel a vlastenec. 1) Letos je tomu 200 let. UNESCO pojalo toto jméno a datum narození mezi světová kulturní výročí roku 1973.

Původ a dobu příchodu Jugmannova rodu na Křivoklátsko nelze zplna dosud zjistit. Jedna verze říká, že rod přišel z Bavorska, druhá z Duchcovska, Jungmann sám pomýšlí na Sasko. Tradici podporuje skutečnost, že počátkem 17. století máme zprávy i o zakládání a rozšiřování některých železných a cinobrových hutí na Křivoklátsku, které poskytovaly zaměstnání obyvatelům z podhůří Krušných hor, a mezi těmito kolonisty nejpravděpodobněji přišel do hudlické krajiny i rodový předek Josefa Jungmanna. Kolem roku 1660 byla u Hudlic vyzdvižena tavicí pec.

Časově nejstarším předkem Jungmannovým podle matričních záznamů, začínajících rokem 1601 (Beroun) je Matěj Jungmann (1590 - 1651) s manželkou Kateřinou 2). Jungmann sice ve svých rodopisných poznámkách z posledních let života uvádí jména svých dvou předků, bratry Jiřího a Františka, kteří prý přišli z Duchcova, když začala se dolovat rtuť na Svaté, avšak bližších zpráv o nich prozatím není. Jen to, že první z nich, Jiří, měl statek v Hudlicích U Hajných a dožil se 99 let. Je převděpodobné, že jeden z jeho synů byl právě Matěj. Povědomost Jungmannova o předcích rodu není pevná, neboť např. u Jiřího uvádí dva syny Eliáše a Pavla, ač tito byli dle záznamu syny Václava a tento syn Matěje.

O jméně Jungmannově však začíná zápis v matrice až roku 1632, tedy pět let před tím, kdy Matěj kupuje v Hudlicích roku 1637 od Kateřiny, vdovy po Jindřichu Kováři statek kdysi Šimona Dědka s jedním lánem polí za 80 kop. 3) Zdá se tedy, že před tímto zákupem pobýval Matěj v blízké vsi Svaté Hory, dnes Svaté, obci založené Janem Týřovským z Einsidle po roce 1576. Byla to ves hornická, později připojená k rychtě hudlické. Obě tyto vsi, Svatá a Hudlice, jsou základnou obou hlavních rodových větví Jungmannovského rodu, přičemž po meči druhá linie vymírá, kdežto první, svatská, kvete po meči ještě dnes.

Matěj Jungmann s ženou Kateřinou měli čtyři děti: Řehoře, Václava, Jana a Kateřinu. První Řehoř (1618 - 1691) s manželkou Sabinou Pirnerovou koupil roku 1659 chalupu od tchyně ve Svaté, byl tu rychtářem a založil svatskou větev, hluboko se rozrodivší. 4) Druhý syn Václav (n. kol. r. 1628) roku 1650 po třicetileté válce ujal pustý grunt v Hudlicích, byl tesařem a roku 1649 se oženil s Annou neznámého dosud příjmení. 5) Třetí syn Jan (nar. kol. r. 1630) přiženil se na samotu Na Králi u Svaté. Manželku měl Kateřinu, opět neznámého příjmení. Dcera Kateřina (1632 - 1725) se vdala za rychtáře hudlického a měla četné potomstvo. Větev Jana Jungmanna vymřela roku 1745 po meči tragickým koncem otce Kateřiny Josefa. 6)

Z hlediska rodového větvení je nejdůležitější pro sled rodokmenu Jungmannova syn Matějův Václav a jeho potomstvo. Václav měl 8 dětí, z nichž Pavel, praděd Josefa Jungmanna (podle křestní matriky narodil se 8. 1. 1668 v Hudlicích) roku 1688 se oženil s Kateřinou Zunýrovou a ujal chalupu po matce. 7) Týž měl 7 dětí, z nichž Matěj (1697 - 1777) s manželkou Annou byl dědem Josefa Jungmanna. Z poznámek v pramenech vysvítá, že byl mistrem ševcovským a hudlickým kostelníkem. Toto povolání zdědil i jeho syn Tomáš Šimon (1741 - 1813) starší cechu ševcovského, jeden z 12 dětí Matějových.

A nyní nastává zajímavý genealogický vztah mezi nejbližšími příbuznými Jungmannovými, resp. u jeho rodičů. Sledujeme-li potomky Jana, jednoho ze synů prvního známého předka Jungmannova Matěje podle matrik, dojdeme k jeho vnukovi hajnému Josefu (1715 - 1745), jenž se v mladém věku stal obětí svého povolání při vykuřování jezevčí nory. Jak on, tak jeho otec Jan Jakub a děd Jan byli vrchnostenskými lesníky na Králi. 8) Týž Josef oženil se s Dorotou, jejíž rodový původ i obou jejích rodičů není dosud zcela jasný. Patrně pocházela po otci z Bud po Křivoklátem a oddavky měla s Josefem Jungmannem z Krále 14. 10. 1736 ve Zbečně. 9) Zplodili spolu čtyři dcery, z nichž druhorozená Kateřina 10) po sňatku s Tomášem Šimonem Jungmannem měla syna Josefa Jakuba, našeho buditele. Jisté svědectví o jejím původu podává oddací matrika v Berouně, 11), která má tento zápis: D. 13. 10. 1763 in ecclesia B. V.

Mariae in Počaply. Zde byli oddáni jako ženich: honestus adolescens Thoma, legit. filius Mathiae Jungmann ex Hudlic, cum honesta ancilla Catharina, superstita filia post defunctum Josephum Jungmann ex Král. Ambo subditi domino Pirklicensi. Oddal je presbyter Joannes Nep. Wotawa, capel. berounensis. Svědkové: Joannes Helebrandt ex pago Svatá, Anna Kulhánková ex Hudlic. Zde sluší podotknout, že Hudlice, Svatá a Otročíněves patřily k faře počapelské, od válek husitských spravované od kněží kostela berounského až do roku 1785, kdy začínají samostatné matriční knihy hudlické. Podotýkáme, že dívčí křestní jméno Kateřina je snad nejrozšířenějším jménem u všech ženských ascendentů Jungmannových, aniž by bylo v matrikách uváděno i příjmení. Oříšek, jenž v mnohých případech rozvětveného rodu a u Jungmannovy matky "z rodu Kinských", jak uvádí sám Jungmann zvláště, čeká na rozlousknutí.

Je dále zajímavé, že otec Jungmannův Tomáš Šimon měl staršího bratra Matěje Ignáce, který si vzal za ženu Dorotu, ovdovělou po tragicky zahynuvším Josefu Jungmannovi z Krále. Byla tedy Dorota provdaná za Matěje Tomášovi nejen tchýní, ale i švekruší. Také druhý bratr Jan Antonín a pokrevný strýc Tomáše Václav Daniel měli za manželky Anny Jungmannové, opět nezjištěného dosud příbuzenského původu, patrně z vedlejších větví rodových. Tato příbuzenská promiscuita je vpravdě charakteristická pro Jungmannovský rod. Vždyť např. v linii otce Jungmannova Tomáše Šimona tři jeho sourozenky se vdaly za Patery a byly rozlišovány jen příjmeními. Tak sestra Anna Tereza (n. 1726) měla za muže Pateru u Martínků, sestra Barbora Veronika (n. 1728) Pateru u Tkalců a Kateřina Magdalena (n. 1732) Pateru u Adámků. 12)

Přes toto rodové křížení je podivuhodné, jak vysokého intelektuálního stupně dosáhl rod Jungmannův v potomcích Tomáše Šimona a jeho ženy Kateřiny. Je pravdou, že z deseti dětí téhož manželství polovina sice předčasně umírá, avšak na druhé straně lze jmenovat hned tři potomky nevšední inteligence a nadání.: Josefa Jakuba (1773 - 1847), Antonína (1775 - 1854) a Jana (1778 - 1842). První, známý buditel, patriarcha českého písemnictví a probuzení, rektor Karlovy university v Praze, druhý Antonín, profesor lékařské fakulty, zakladatel pražské školy porodnické, taktéž rektor a konečně třetí Jan, kněz řádu Křižovníků s červenou hvězdou a spisovatel. Zde však genetická zákonitost rozvíjení a zavíjení se rodu končí. Potomstvo Josefa Jakuba vymírá po meči úmrtím nadějného syna Josefa Josefoviče (1801 - 1833) auskultanta při zemském právu, další dva synové Ignác Josef a František umírají v roce svého narození (1805 a 1806), rod však kvete jen po přeslici u dcery Anny (1808 - 1892) a Kateřiny (1811 - 1889) vydávaje další intelektuální květy ve jménech Stretti, Musil, Lauermann a Čelakovský.

A ještě několik slov o choti Jungmannově Johanně - Světecké z Černčic. Jungmann se s ní seznámil v Litoměřicích na gymnasiu, kde vyučoval. Z tamních kolegů se brzy důvěrně seznámil s Ignácem Hájkem, který se oženil s pannou Aničkou Světeckou. Při hudebních produkcích u Hájků poznal Jungmann Anninu sestru 18 letou Johannu. Z náklonnosti vznikla láska a nakonec i manželství, uzavřené dne 18. 11. 1800 v Litoměřicích. Jungmannovi bylo 27 a jeho nevěstě 19 let. Johanna Nepomucena Marie Eva Světecká z Černčic pocházela ze staročeského rodu, kvetoucího již v 15. století. Rod držel některé statky jako Pístné v někdejším Rakovnicku, Černčice u Loun a Bedřichův Světec u Mostu. Nejstarší zmínky o předcích jsou o bratřích Janu, Mikuláši, Bohuslavu a čtvrtém (neznámém jménem) bratru, od něhož pocházeli dva synové Mikuláš hofrychtéř (kol. 1480) a Václav. První měl za ženu Annu Libinskou z Blatna. Bohuslavův vnuk Šimon prodal r. 1649 svůj statek v Neprobylicích a usadil se v Litoměřicích, kde se připomínají jako další Světečtí: Tobiáš (1590), Václav (1628), Martin (1646), Antonín Bohumír (1706), Ignác Pavel (1733), Jan (1736) a Antonín Ignác. Synem některého z předešlých byl Petr Kašpar, jenž byl v l. 1746 - 53 třeboňským archivářem. Sbíral paměti a sestavil něco podobného jako Paprockého Diadochos, z nich se zachovaly jen některé nedokonalé opisy. Po Ignáci Pavlovi, krajském ve Vršci v Banátě a jeho manželce Anně Bienertové z Bienenberka zůstalo pět dětí: Anna (n. 1775), manžel Ignác Hájek, Johanna (1780 - 1855) manžel Josef Jungmann, dále Ignác, Antonín a Filip. První a třetí se dali na vojenskou dráhu, druhý Antonín byl profesorem v Litoměřicích (n. 1784). Dotčeným bratřím byl majestátem z 6. 2. 1839 potvrzen jejich starožitný stav a erb. 13) Koncem 19. století ze Světeckých žili ve Vídni ještě Claire, Matylda, Theodor a Fritz, jehož synem téhož jména s největší pravděpodobností rod vymřel. Jeho erb se popisuje takto: V červeném štítě pokosem modrý pruh, na něm 3 zlaté šesticípé hvězdy a z obou stran pruhu vyrůstají dva liliové stříbrné květy proti sobě. Týmž způsobem v červených složených křídlech modrý pruh s liliemi. Přikrývadla červená a stříbrná. 14)

Leč vraťme se ještě k Jungmannově manželství. Jungmann se staral velmi svědomitě o české uvědomění své ženy Johanky Světecké a jeho působením se podařilo vrátit alespoň část poněmčelé litoměřické rodiny Světeckých českému jazyku a vědomí.

Poznámky:

1 Matr. bapt. tom. Hh, fol. 15, 1773
2 Matr. cop. tom. B, fol. 3 48, 1746
3 Reg. grunt. 5, fol. 29, 1637, fol. 60, 1651 a 1667
4 Reg. grunt. 5, fol. 142, 1659
5 Reg. grunt. 5, fol. 43, 1650
6 Matr. mort. tom. C, fol. 157, 1745
7 Reg. grunt. 5, fol. 44, 1888
8 Samota na Králi, myslivna u Svaté, památná seznámením se zde Tyrše a Fügnera a zroden idee sokolské.
9 Ant. Jungmann, rodopisec rodu, uvádí jména Pünterová (1944). V. t. Matr. cop. Rakovník 17 36. Stát. arch. M 21-17, č. poř. 3
10 Jungmann udává rok narození 17 39. Zelený a Strattiová však rok 1743, narození nejmladší dcery Josefy.
11 Matr. cop. tom. C, fol. 94, 1763
12 Z rozvětveného Paterovského rodu pocházel též známý filolog a bibliotékář Adolf Patera. Narodil se dne 27. 7. 1836 v Hudlicích.
13 V. Král z Dobré Vody: Der Adel von Böhmen.. 1904, s. 262
14 Obrácené barvy červenou na modrém poli měli Hubkové z Černčic, jejichž předka Šimona Hubku přijal r. 1506 hofrychtéř Mikuláš k erbu.

ZPRÁVY VÝBORU GHSP

Exkurze do Zemských desk

Na 30 členů naší společnosti se účastnilo dne 28. května t. r. ve Státním ústředním archivu v Praze 6 - Hradčany přednášky o Zemských deskách a exkurze do jejich fondu.

Dr. Burdová z téhož archivu v zajímavé a obsáhlé přednášce věcným podáním poskytla účastníkům vše, co je třeba znát o tomto vzácném archivním fondu. Obšírně vysvětlila vznik a vývoj zemských desk od jejich vzniku za Přemyslovců až do neštastného požáru r. 1541. Vylíčila pak jejich obnovu, provádění zápisů i organizaci po personální stránce. Zápisy se děly do r. 1627 česky, do 18. stol. česky i německy a po r. 1783, kdy byl zrušen Zemský soud, jen německy.

Velmi cenná pro badatele byla ta část, v níž přednášející vysvětlila druhy zemských desk, jejich obsah, značení, číslování stránek a hlavně jejich evidenci, rejstříky, inventáře a přístupnost badatelům.

Po přednášce a dotazech posluchačů zavedla přednášející účastníky do deposit zemských desk, kde všichni na vlastní oči shlédli jednotlivé praktické ukázky zemských desek. Účastníci tak nejen poznali nejtypičtější ukázky zemských desk, ale poznali i jejich uložení a hlavní knihy a rejstříky k nim. Přednášející pak ještě na místě zodpověděla další dotazy.

Dr. Burdová ochotně věnovala účastníkům 3. hod. svého času po úředních hodinách a sklidila za to spontánní uznání, vděčnost a velkou spokojenost všech.

Melichar

Správní výbor GHSP se sešel v předprázdninovém období k řádným schuzím dne 2. dubna a dne 2. července. Kromě toho ti členové výboru, kteří se nezúčastnili vycházky do Státního ústředního archivu dne 28. května, sešli se v ten den na pravidelném pondělníčku, aby se setkali s předsedou pobočky GHSP v Žerčicích V. Svárovským a s místopředsedou místní pobočky GHSP v Brně Drem J. Skutilem CSc., kteří měli právě možnost přijet do Prahy a projednat s výborem záležitosti poboček.

Místní pobočka GHSP pro okres Mladá Boleslav se sídlem v Žerčicích pořádala v neděli dne 10. července 1973 pod záštitou MNV v Žerčicích staroslovanskou slavnost ve volné přírodě, spojenou s II. sněmem rodu Svárovských. Již od 9 hodin byli v Žerčicích vítáni příslušníci rodu Svárovských a v budově MNV byla otevřena výstavka ze sbírky starožitností, mincí a známek člena GHSP, jakož i z rodových tabulek Svárovských. Od 10,30 hod. byly pak promítány filmy, pořízené roku 1970 na slavnosti 900 let obce Žerčic a s ní spojeném I. sněmu rodu Svárovských. Vlastní pořad slavnosti byl zahájen ve 13 hodin, kdy po úvodním recitálu se konal hodinový slavnostní koncert dechovky Státní konzervatoře v Praze za řízení profesorů Hozy a Formáčka a se solovým výstupem zpěvačky. Pořad, uváděný lidovým vypravěčem

V. Vrabcem, pokračoval dále předtančením České besedy v národních krojích a výstupem místních školních dětí v kulturním pásmu. Toto pásmo, původně stanoveně na 20 minut a potom bez vědomí pořadatelů protažené přes hodinu, jakož i příliš dlouhý úvodní projev vladyky rodu Svárovských při následujícím II. sněmu rodu Svárovských nutily pak ke zkrácení zbývajícího pořadu ke škodě věci. Opětovné zvolení Eduarda Svárovského z Mladé Boleslavě za vladyku rodu Svárovských a slavnostní přijetí Svárovských dětí za členy rodu bylo příliš skrovným výsledkem několikaměsíční vysilující přípravy na slavnost, na níž se měla pobočka po prvé veřejně projevit ve své společenské hodnotě a ve svém kulturně historickém snažení. Ke zdaru slavnosti nepřispělo ani počasí, které se po slunném dopoledni zhoršilo odpoledne natolik, že bylo nutné závěrečnou staročeskou veselici s tancem přeložit do místního hostince.

K záporům slavnosti v Žerčicích patří i nepatrná účast pouhých 17 členů GHSP, kteří se přihlásili na zájezd do Žerčic, ač šlo o zájezd velmi hodnotný a vskutku objevný. Tímto objevem byly Benátky nad Jizerou, jež byly prvním zastavením po odjezdu z Prahy od Domu umělců po sedmé hodině. Účelem návštěvy Benátek n. /Jiz. bylo shlédnutí pamětních síní Bedřicha Smetany a Tychona Brahe v Městském muzeu na zámku, avšak při zasvěceném výkladu pracovníků muzea se ukázalo, že jsou turisticky opomíjené Benátky prvořadým památkovým komplexem, jemuž by bylo možné věnovat celé dopoledne. Nejde tu však tak o umělecké památky v čele se sošnickou výzdobou Matyáše Brauna a jeho benáteckého žáka Adámka, jako spíše o hudební tradici, kterou tu pěstoval muzikantský rod Bendů a některé další rodiny. Je pak přímo zákonité, že se v tomto prostředí zrodil Bedřich Smetana jako hudební skladatel, jsa k tomu navíc veden svou budoucí první ženou Kateřinou Kolářovou. A také jen sem, do tohoto kraje svých hudebních počátků, vrátil se Smetana v zenitu svého života, kdy žil u své dcery v myslivně v Jabkenicích. Prohlídce tohoto objektu platila druhá zastávka zájezdu GHSP na cestě do Žerčic, spojená s krátkým koncertem dechovky žáků pražské konzervatoř kteří zahráli několik Smetanových skladeb. Ze Žerčic vracel se zájezd GHSP o 19 hodině.

VIII. členská schůze místní pobočky GHS v Brně se konala v úterý dne 15. května 1973 v 18 hodin na strojní fakultě VUTv Brně. Na pořadu byla přednáška Dra Miloslava Špačka, který hovořil o svých zkušenostech a poznatcích, získaných při rodopisném bádání po rodu Špačků. Uvedl své těžkosti při čtení farních matrik se zápisy začasté na špatném papíru a špatným inkoustem a také s velkými nedostatky po stránce obsahové. Záznamy v matrikách prováděli vedle kněží více či méně dbalých svých povinností také učitelé, jimiž se stávali i vysloužilí vojáci, ba i kostelníci nebo jiné dožádané osobnosti, a podle jejich vyspělosti vypadají i matriky. V křestních matrikách se najde třebas i jen křestní jméno a povolání otce. Lepší to bývá v matrikách snatků, ale i tu bývají velké nedostatky. Když nebylo zapsáno, odkud nevěsta pocházela a ani její rodné jméno, tu bývá nutné počínat si při dalším pátrání přímo detektivním způsobem. Je třeba si vypsat jména svědků snatku a v křestní matrice pak sledovat jména kmotrů dětí z tohoto manželství vzešlých, protože svědky či kmotry bývali často sourozenci matčini. Nejhorší pak to bývalo v matrikách zemřelých, kde se najde udáno i jen pouhé křestní jméno zemřelého bez dalších údajů kromě údajů časových. Také indexy, pořizované k usnadnění hledání v matrikách, někdy připojené na konci svazku, jindy zas nepoužitelné, protože jsou sestavovány podle křestních jmen. Pro čtení matrik uvedl přednášející, jaké potíže působí např. snaha jejich pisatelů po výzdobě počátečních písmen nejrůznějšími čarami až do nejasnosti, o které písmeno vlastně jde, a jaký význam má fotografování zápisů určitým odborným způsobem tak, že pak na positivech zřetelně vystoupí i vybledlé a zdánlivě nečitelné pasáže.

Přednášející zabýval se dále vznikem a vývojem matrik u jednotlivých církví, jak kdy byla která uznána státem, a to s udáním míst jejich nynějšího uložení, a přešel dále k ostatním rodopisným pramenům, pozemkovým knihám a katastrálním elaborátům, a zvláště vyzdvihl cechovní knihy, na něž se zpravidla zapomíná, ač jsou pro poznání života a historie městského obyvatelstva velmi důležitým pramenem. Přednášející mohl klást velký důraz na tento dokumentární materiál, protože jeho předkové, a to je dosti vzácný případ, žili trvale v městě Přerově, a právě nejstarší známé příslušníky přerovského rodu Špačků zjistil v knihách přerovských cechů z 1. poloviny 16. století. Při exkurzu o technice vývodu, rozrodu a rodokmenu doložil Dr. Špaček tyto základní formy grafickým nákresem vývodu svého rodu v rozměru 100 cm x x 130 cm s 352 předky ve dvanácti pokoleních a grafickým znázorněním svého rodokmenu o velikosti 86 cm x 100 cm se 158 příslušníky rodu ve 14 pokoleních.

V závěru své přednášky vrátil se Dr. Špaček k otázce studia matrik a nejprve uvedl, jak bývalo matrik užíváno i k jiným zápisům pamětní povahy. Tak našel v přerovské matrice křtů z let 1718 - 1743 formuli přísahy porodních babiček spolu se seznamem žen, které byly po jejím složení připuštěny k provozování porodnické praxe. Do matrik býval zapisován i inventář kostela; v přerovské matrice je z r. 1768. V přerovských matrikách našel také zápisy odkazů ke kostelu i co kdo zůstal dlužen panu faráři za pohřeb nebožtíka a také spory se sousedními duchovními o příslušnost vesnic pod to či ono záduší vedle soupisů věřících a jimi odváděných desátků. Velmi závažným dokumentem je v přerovské matrice zápis exkomunikace, kterou vyslovila r. 1669 olomoucká biskupská konsistoř nad přerovskou obecní radou. Tehdy totiž obec zastavila platy novému faráři, kterého jí vnutil proti její vůli tehdejší pán nad Přerovem, Karel Jindřich ze Žerotína. Tomu také jako novému pánu odmítla obec složit slib poddanství, když jí tento odmítl potvrdit její práva.

Ke smutnému zjištění došel přednášející nedávno při studiu úmrtních matrik z okolí Křižanova na západní Moravě, v nichž našel mnoho zápisů úmrtí malých dětí nemanželského původu. Nejprve jej překvapil tento na prvý pohled značný úpadek morálky na venkově, avšak při bližším srovnávání poznal, že šlo o nemanželské děti, které si venkované brali z porodnic ve Vídni a v Brně na vychování, protože na to dostávali určitý poplatek. Že se však o tyto ubohé děti mnoho nestarali, dosvědčují právě ony úmrtní zápisy.

Svou přednášku ukončil Dr. Špaček doporučením všem zájemcům o rodopis, aby sbírali také, dokud jsou ještě dosažitelné, fotografie všech příslušníků svých rodů jako krásný doplněk rodopisné práce. Jemu samému se podařilo dát zatím dohromady přes 80 snímků příslušníku jeho rodu z posledních pěti pokolení, jež dal přefotografovat a pořídil z nich alba pro 15 bratrancu a sestřenic. Když se takové album určitého významu i pro genetiky doplní ještě snímky domku či usedlostí předků, je tu další bohatý materiál k historii rodu, který možno také vtělit do rodinné kroniky.

Po diskusi k přednášce, při níž přednášející zodpověděl řadu dotazů, jak k jejímu obsahu, tak i k oběma grafickým nákresům, prof. Klein věnoval pietní vzpomínku nedávno nečekaně zemřevšímu členu pobočky Doc. RNDr. Otakaru Šlampkovi, který skonal na chřipku ve věku 44 let. Na podzim měla se konat v brněnské pobočce jeho přednáška o demografii, kterou velmi ochotně přislíbil. Přítomní na členské schůzi uctili jeho památku povstáním a minutou ticha.

IX. členská schůze místní pobočky GHS v Brně dne 18. června 1973, poslední před prázdninovým obdobím, byla obohacena přednáškou Stan. Kerschnera o prakšické a morkovské větvi rodu Zástřizlů. St. Kerschner si ve svém příspěvku povšiml zvláště osudu bratří Zikmunda a Jindřicha ze Zástřizl, dědiců Buchlova. Po přednášce následovala volná diskuse, v níž se členové pobočky zvláště zajímali o současný stav dvou připravovaných moravských edičních podniků, totiž Genealogického slovníku moravské šlechty a Erbů měst Jihomoravského kraje. K oběma těmto bodům mohl podat informace místopředseda Dr. J. Skutil CSc. S podnětným návrhem přišel člen GHSP Jiří Cenek, který se rozhovořil i možnosti vlastivědných vycházek členů o prázdninách. Předseda Dr. Plichta uvítal tento návrh, který by umožnil překlenutí letního vakua mezi pravidelnými měsíčními členskými schůzemi, a ihned jej zkonkretizoval plánem na uspořádání zájezdu do Letovic v sobotu dne 30. června. V případě zájmu mohly by být tyto exkurse do terénu pořádány po celou dobu prázdnin, a jako další cíl mohl by být zvolen podle návrhu Dr. Procházkové Slavkov.

Dne 30. června 1973 se sešli zájemci - členové brněnské pobočky GHS na první vlastivědné s vycházce, jejímž cílem bylo seznámení účastníků s památkami města Letovic. Účastníci si prohlédli objekt letovického zámku, kde je v současné době umístěna učňovská škola, kostel sv. Václava při bývalém klášteře řádu Milosrdných bratří a farní kostel sv. Prokopa. V klášterním kostele díky Ing. Podsedníkovi se mohli podrobně seznámit nejen s uměleckým zařízením interiéru kostela, ale i s posláním a působením řádu u nás, prohlédnout si řadu rozměrných pláten v bývalé oratoři a dokonce i bývalou klášterní lékárnu se zachovanou, vysoce umělecky cennou freskovou výzdobou, která, protože je t. č. využívána pro potřeby interního oddělení OÚNZ Blansko, je běžně nepřístupná. Velkou pozornost věnovali účastníci rovněž prohlídce pod kostelem umístěné krypty šlechtických rodin Blümegenů a Kalnokyů a řádových bratří. Byly zde získány zejména některé nové údaje pro feudální rodopis zpřízněných

rodin a podařilo se definitivně určit znak v klenebním oblouku hrobky jako blümegenovský. Pravé vyžití zúčastněným členum pobočky přinesl interiér farního kostela sv. Prokopa. Je zde umístěna řada renesančních figurálních náhrobku rodin hrabat z Hardega, Abštorfských z Vojenic a Mezeříčských z Lomnice. Podařilo se téměř všechny určit, přičemž byly shledány dosti závažné rozpory s údaji v datování úmrtí tak, jak je uvádí Pilnáček ve Staromoravských rodech. Zejména heraldici byli spokojeni, neboť některé náhrobky, místo schematické postavy zesnulého, jsou představovány velkým, reliefně vypracovaným rodinným erbem s textem v opisu. Možno říci, že program byl opravdu bohatý, a účastníci si odnášeli domu řadu cenných nových poznatků. Vlakový zájezd vedl Dr. Jiří Plichta.

Brněnská pobočka GHSP bude v podzimním období pokračovat ve své činnosti pod pozměněným vedením. Dosavadní předseda Dr. PhMr Jiří Plichta přípisem ze dne 8. června 1973 oznámil správnímu výboru GHSP resignaci na svou funkci, což zdůvodnil pracovním zaneprázdněním ve svém zaměstnání, kde se musí plně věnovat své odborné práci toxikologické a nemůže z tohoto důvodu hlouběji studovat odbornou problematiku jiné vědecké disciplíny, ani se zatím v potřebné míře věnovat řízení brněnské pobočky. Správní výbor GHSP sotva mohl Dru Plichtovi rozmlouvat jeho rozhodnutí, zvláště, když si uvědomil, že by jej poškodil ve výkonu jeho zaměstnání. Proto souhlasil na své schůzi dne 2. července t. r. s uvolněním Dra Plichty z funkce předsedy místní pobočky v Brně s dodatkem, že zůstane i nadále členem jejího výboru. Tím považoval za zajištěné, že Dr Plichta bude i nadále moci podle svých možností uplatňovat své mimořádné organizační schopnosti, které s největší obětavostí prokázal už při přípravě vzniku pobočky a dále při jejím rozvíjení o další řady genealogů a heraldiků. Třeba jen litovat, že se vzdal své funkce předčasně, sotva dosáhl kladných výsledku své práce. Zároveň s uvolněním Dra Plichty z funkce předsedy pověřil správní výbor GHSP dosavadního místopředsedu PhDr. Jana Skutila CSc., aby se ujal funkce úřadujícího místopředsedy a vykonával ji až do první valné hromady místní pobočky GHS v Brně v lednu příštího roku.

SERVIS

Hledám marně datum narození mého praděda Jana Kurfürsta, panského bažantníka, ze Zásmuk č. 123, dříve 125. Tento Jan Kurfürst byl synem panského bažantníka Kurfürsta, jehož křestní jméno a rok narození též marně hledám, abych tak navázal na některého z řady Kurfürstů, kteří všichni byli lesníky ve službách šternberských. Můj praděd Jan se ženil 24. 1. 1792 s Annou Zemínovou, taktéž ze Zásmuk. Kromě toho jsou mi vítány všechny zprávy o zásmuckých i jiných Kurfürstech (Kurfiřtech, Kurfirstech). Za všechny zprávy děkuje PhDr. Frant. Kurfürst, 148 00 Praha 4, Kunratice 398.

Hledám údaje o výskytu příjmení Strejc, Strejček, Strýc, Strýček před r. 1700. Prim. Dr. Rudolf Strýček, Kyjov, nemocnice. Okres Hodonín.

Žádám pražské badatele o zprávu, zda v pražských archiváliích nepřišli do styku se jménem Holauský (Holovský) mezi roky 1590 - 1630, respektive až do roku 1654. Hledám souvislost mezi Martinem Holauským majitelem domu u Goliášů na N. M. Pražském (jeho dcera byla Marta, prov. Panáčková - pak Řečická) a Tomášem Holauským, kupujícím a pak majitelem gruntu v Chrášťanech u Prahy. Zprávy na adresu: Ing. Jiří Holovský, 040 01 Košice, Thälmannova 4.

Hledám datum a místo narození Filipa Adama Bechyně z Lažan, případně ale i jen občanského Bechyně bez predikátu, a to kolem r. 1735; dále výskyt nositelu příjmení Budiš nebo Budíšek, opět před r. 1740. Případné zprávy na adresu: Jindřich V. Bezděka, Příbram 49-II, Žižkova ulice, PSČ 261 00.

Hledám jakékoli údaje o Janovi Ignáci Jiřím MATERNOVI, narozeném 21. 12. 1734 v Zámku Žďáru a o jeho bratrovi Františkovi Ferdinandovi Václavu Maternovi, narozeném 2. 4. 1736 v Zámku Žďáru. Jejich otec byl Matěj Materna v Zámku Žďáru na Moravě (nyní Žďár nad Sázavou). Žďársko mám propátráno. Sdělení dobře odměním. MUDr. Jan Materna, České Budějovice, Mánesova 46.

GH-LISTY

Listy Genealogické a heraldické společnosti v Praze

Vycházejí ve volných lhutách pro interní potřebu členů společnosti

Řídí odpovědný redaktor Dr Vlad.J.Sedlák, Praha 5, Ostrovského 29 s redakční radou: Dr Ing. V.Elznic, Ing. V.Genttner, Ing. J.Musil, Dr V.Palivec, J.Prusík,